

Lisa 15

TOIMETULEKUÕPPE AINEKAVAD

Sillamäe Vanalinna Kooli õppekava

Kehtestatud direktori käskkirjaga nr 1-1/2025/1

SISUKORD

1. ELU- JA TOIMETULEKUÕPE	8
Elu- ja toimetulekuõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid	8
Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused.....	9
I arengutase	9
II arengutase.....	9
III arengutase	9
2. ELU- JA TOIMETULEKUÕPPE ÕPETAMISE PÕHIMÕTTED.....	10
Õppesisu I arengutasemel.....	11
Minapilt.....	11
Eneseteenindusoskused ja käitumine.....	11
Kool	12
Aeg.....	12
Elus ja eluta loodus	13
Maateadus	14
Ohutusnõuded	14
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	14
Õppetegevus II arengutasemel	15
Taotletavad pädevused.....	16
Õppesisu II arengutasemel	17
Minapilt.....	17
Emotsioonid:.....	18
Eneseteenindusoskused ja käitumine.....	19
Kool	19
Aeg.....	20
Elus ja eluta loodus	22
Maateadus	23
Ohutusnõuded	23
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	24
Õppetegevus III arengutasemel	25
Taotletavad pädevused III arengutasemel III arengutaseme lõpuks õpilane	26
Õppesisu III arengutasemel	28
Minapilt.....	28
Eneseteenindusoskused ja käitumine.....	29
Kool	30
Aeg.....	31
Elus ja eluta loodus	32
Elusloodus:	32
Maateadus	33
Ohutusnõuded	34
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	34
3. VENE KEEL	36
Vene keele rõhuasetused	36
I arengutase	36

II arengutase.....	36
III arengutase	37
Eesti /vene keele õpetamise põhimõtted	38
Õppetegevus	38
Kuulamine.....	39
Kõnemõistmine	39
Kõneloome.....	40
Lugemine ja kirjutamine	40
Õppesisu I arengutasemel:.....	40
Kõnemõistmine.....	40
Eneseväljendus ja sõnavara	41
Tekstiloome ja mõistmine.....	42
Lugemine ja kirjutamine.....	42
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	42
Õppesisu II arengutasemel	43
Kõnemõistmine.....	43
Eneseväljendus ja sõnavara	43
Tekstiloome ja mõistmine.....	44
Lugemine ja kirjutamine.....	44
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	44
Õppesisu III arengutasemel:	45
Kõnemõistmine.....	45
Eneseväljendus ja sõnavara	46
Tekstiloome ja mõistmine.....	46
Lugemine ja kirjutamine.....	46
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	47
4. MATEMAATIKA	48
Matemaatika rõhuasetused	48
I arengutase.....	48
II arengutase.....	48
III arengutase	48
Matemaatika õpetamise põhimõtted.....	48
Õppesisu I arengutasemel.....	49
Tegevused esemetega, suuruskujuhlused	49
Vormikujuhlused	49
Ruumikujuhlused.....	50
Ajakujuhlused.....	50
Hulgakujuhlused.....	50
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	50
Õppesisu II arengutasemel:	51
Tegevused esemetega, suuruskujuhlused	51
Vormikujuhlused	51
Ruumikujuhlused.....	51
Ajakujuhlused.....	52

Hulgakujutlused	52
Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega	52
Rahaühikud	53
Mõõtmine.....	53
Tekstülesanded	53
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	53
Õppesisu III arengutasemel:	54
Tegevused esemetega, suuruskujutlused	54
Vormikujutlused	54
Ruumikujutlused.....	54
Ajakujutlused.....	54
Hulgakujutlused	55
Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega	55
Rahaühikud	55
Mõõtmine.....	55
Tekstülesanded	55
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	56
5. TÖÖÕPE	56
Tööõppe rõhuasetused	56
II arengutase.....	56
III arengutase	57
Tööõppe õpetamise põhimõtted	57
Õppesisu II arengutasemel:	59
1. Ruumide korrashoid ja koristamine.....	59
2. Inimene ja töö.	59
3. Asjad ja nende korrashoid.	59
4. Toitlustamine ja köögitööd.	59
5. Toidu valmistamine.	60
6. Rõivastus ja selle hooldus.....	60
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	61
Õppesisu III arengutasemel:	61
1. Ruumide korrashoid ja koristamine.....	61
2. Inimene ja töö.	62
3. Asjad ja nende korrashoid.	62
4. Toitlustamine ja köögitööd.	62
5. Toidu valmistamine.	63
6. Sisseostude tegemine.	63
7. Rõivastus ja selle hooldus.....	63
8. Hooajatööd.....	64
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	64
6. KUNST JA KÄELINE TEGEVUS	65
Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused	65
I arengutase	65
II arengutase.....	65

III arengutase	66
Kunsti ja käelise tegevuse õpetamise põhimõtted	66
Õppesisu I arengutasemel:.....	67
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	68
Õppesisu II arengutasemel:	68
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	69
Õppesisu III arengutasemel:	70
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	70
7. MUUSIKAÕPETUS.....	71
Muusikaõpetuse rõhuasetused	71
I arengutase	71
II arengutase.....	71
III arengutase	71
Muusikaõpetuse õpetamise põhimõtted	72
Õppesisu I arengutasemel:.....	72
1.Muusika kuulamine.	72
2.Laulmine.	73
3.Pillimäng.....	73
4.Muusikalis-rütmiline liikumine.	73
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	73
Õppesisu II arengutasemel:	74
1.Muusika kuulamine.	74
2.Laulmine.	74
3.Pillimäng.....	74
4.Muusikalis-rütmiline liikumine.	75
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	75
Õppesisu III arengutasemel:	75
1.Muusika kuulamine.	75
2.Laulmine.	76
3. Pillimäng.....	76
4.Muusikalis-rütmiline liikumine.	76
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	76
8. KEHALINE KASVATUS	77
Kehalise kasvatuse rõhuasetused.....	77
I arengutase	77
II arengutase.....	77
III arengutase	77
Kehalise kasvatuse õpetamise põhimõtted	78
Õppesisu I arengutasemel:.....	78
Keha- ja ruumitunnetuse harjutused	78
Rühi- ja tasakaaluharjutused.....	79
Vastupidavusharjutused.....	79
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	79
Talisport.....	79

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	80
Õppesisu II arengutasemel	80
Keha- ja ruumitunnetuse harjutused.	80
Rühi- ja tasakaaluharjutused.	80
Vastupidavusharjutused.	81
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	81
Talisport.	81
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	81
Õppesisu III arengutasemel	82
Keha- ja ruumitunnetuse harjutused.	82
Rühi- ja tasakaaluharjutused.	82
Vastupidavusharjutused.	82
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	82
Talisport.	83
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	83
9. RÜTMIKA.....	83
Rütmika rõhuasetused	83
I arengutase	83
II arengutase.....	84
III arengutase	84
Rütmika õpetamise põhimõtted.....	84
Õppesisu I arengutasemel:.....	85
Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.....	85
Koordinaatsiooniharjutused.....	85
Rühi-ja tasakaaluharjutused.....	85
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	85
Lõdvestusharjutused.	86
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel	86
Õppesisu II arengutasemel	86
Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.....	86
Koordinaatsiooniharjutused.....	86
Rühi-ja tasakaaluharjutused.....	86
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	87
Lõdvestusharjutused.	87
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel	87
Õppesisu III arengutasemel:	87
Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.....	87
Koordinaatsiooniharjutused.....	87
Rühi-ja tasakaaluharjutused.....	88
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.	88
Lõdvestusharjutused.	88
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	88
10. EESTI KEEL TEISE KEELENA	88
Eesti keele rõhuasetused.....	88

Õppesisu	89
Mina	89
Pere	89
Kool	89
Kodu	89
Liiklus	89
Arvud	89
Nädal	90
Värvid	90
Toiduained	90
Kehaosad	90
Loomad	90
Aastaajad	90
Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused	90
Keeleteadmised	90
Taotletavad õpitulemused 3. arengutaseme lõpuks:	91

1. ELU- JA TOIMETULEKUÕPE

Elu- ja toimetulekuõppe aine õppetegevuse kirjeldus ja õpetuse eesmärgid

Elu- ja toimetulekuõppe eesmärk on õpilaste kehaline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne areng.

Elu- ja toimetulekuõppes käsitletavat teemat on seotud õpilase igapäevaeluga koolis, kodus ja ümbritsevas keskkonnas. Need teemad moodustavad õppetöö telje ja on ainetevahelise lõimingu aluseks.

Õppimine ja harjutamine toimub võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistes olukordades.

Õpilasi suunatakse võimalikult aktiivselt tegevustes osalema ja omandatud oskusi erinevates olukordades ja tegevustes kasutama.

Õpilasi kaasatakse võimalikult palju tegevuste kavandamisesse, suunatakse tegema valikuid ja oma tegevust kommenteerima.

Õpetamisel kasutatakse õppemänge, igapäevaelu esemeid ja igapäevaelu nähtuseid ning nüüdisaegseid infotehnoloogilisi vahendeid.

Õpetamisel arvestatakse konkreetse õpilase lähimat arenguvalda, huve, sotsiaalset keskkonda.

Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut ning võimalikult iseseisvat toimetulekut ja osalemist kodanikuühiskonnas, kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine.

Õppe tulemusena kujuneb õpilasel

- positiivne minapilt,
- ümbritseva keskkonna võimalikult adekvaatne mõistmine,
- eetiline käitumine,
- algatusvõime,
- esmased tööoskused ja -harjumused,
- kehaline aktiivsus
- arusaamine tervise hoidmise tähtsusest,
- mängu-, õpi-, eneseteenindus- ja sotsiaalsed oskused ning teadmised iseendast ja oma kehast.

Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused

I arengutase

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga, oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga.

Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Oluline on, et õpetamine toimuks võimalikult reaalses praktilistes situatsioonides. Väga oluliseks tuleb pidada eneseteeninduse alusoskuste õpetamist praktilises tegevuses.

II arengutase

Rõhuasetus on suhte MINA-MEIE teadvustamisel. Õpilane õpib mõistma õpilase rolli. Endiselt on oluline välimuse ja õppevahendite korrashoid.

Õpetuse põhitaotluseks on kujundada esimesel arengutasemel omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamine tuttavas situatsioonis. Arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse kommenteerimine. Suureneb õpilaste iseseisvus ja vastutustunne.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Võimaluse korral toimub õppetöö praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Õpetamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Tundides käsitletakse sama teemade ringi, mis eelnevatel õppeaastatel õpitud, kuid suurenenud on teadmiste maht ja tõusnud raskusaste.

III arengutase

Rõhuasetus on MINA-MEIE teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

Õpetuse põhitaotluseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus, kujundatakse lihtsa töö oskusi. Õpilane kommenteerib oma tegevust suunatult verbaalselt/alternatiivsete vahenditega.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

2. ELU- JA TOIMETULEKUÕPPE ÕPETAMISE PÕHIMÕTTED

Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppes üldõpetuse teljeks, teiste ainete õpetamine on tihedalt seotud elu- ja toimetulekuõppe teemadega.

Elu- ja toimetulekuõppe eesmärgiks on kujundada praktilise ja tunnetustegevuse elementaarsed oskused, võimalikult terviklikud kujutlused tajutava keskkonna objektidest ja nähtustest, oma kehast, inimeste tegevusest looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas, arusaadavatest moraalistest nõuetest.

Elu- ja toimetulekuõppe peamised teemad on: minapilt, sotsiaalsed suhted ja suhtlemine, loodusobjektid, inimeste tehtud/kasutatavad asjad, orienteerumine ruumis, orienteerumine ajas, ohutus. Käsitletavad teemad on tihedalt seotud õpilase endaga, õpilasele lähedaste inimesega ning ümbritseva keskkonnaga.

Elu- ja toimetulekuõpetuses läbitavad teemad on kogu toimetulekuõppe planeerimise aluseks. Soovitav on siduda teiste õppeainete sisu elu-ja toimetulekuõppe nädala (õppetsükli) teemaga. Õppetööd võib planeerida projektiõppepõhiselt.

Teemasid käsitletakse üldjuhul praktilise tegevuse käigus ja õpilaste praktiliste oskuste täiustamise eesmärgil.

Teemade käsitlemine on seotud igapäevaeluga koolis ja kodus, aastaringiga looduses ja rahvakalendris, erinevate tähtpäevade ja üritustega.

Õppimine ja harjutamine toimuvad võimalikult reaalses keskkonnas ja elulistes olukordades (vaatlused, katsed, õppekäigud erinevatesse asutustesse, matkad, kohtumised erinevate elukutsete esindajatega, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine pidudega jms).

Elu- ja toimetulekuõppes on suur osakaal õppekäikudel, praktilistel tegevustel (harjutamisel), õuesõppel.

Juhtivaks protsessiks toimetulekuõppel oleval õpilasel on taju. Seetõttu, tagamaks paremat õpitulemust, on oluline kaasata õppeprotsessi võimalikult erinevaid tajuprotsesse (vaatlemine, maitsmine, haistmine, kompimine, kuulmine).

Õpetamine lähtub konkreetse õpilase reaalsest ja potentsiaalsest arenguvallast, huvidest ja sotsiaalsest keskkonnast.

Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut, valmistab õpilasi ette võimalikult iseseisvaks toimetuleks igapäevaelus ja osalemiseks kodanikuühiskonnas (kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine).

Elu- ja toimetulekuõppe õpetamisel toimetulekuõppes lähtutakse iga konkreetse õpilase hetke arengutasemest ja lähima arengu vallast. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel arvestatakse iga õpilase individuaalseid võimeid, hetke arengutaset ja lähima arengu valda. Juhul, kui õpilase teadmiste

ja oskuste tase ületab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe elu- ja toimetulekuõppe ainekava õpitulemustes ja õppesisus esitatu, lähtutakse IÕK koostamisel põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe loodusõpetuse ja inimeseõpetuse ainekavades esitatud õppesisust.

Õppesisu I arengutasemel

Minapilt

MINA osaleja praktilises tegevuses

Mina: Enda äratundmine fotolt. Oma ja kaaslaste nimed, enda nimele reageerimine, nimesildi äratundmine.

Poiss-tüdruk – enda ja kaaslaste soo teadmine.

Inimese organism: Erinevad kehaosad, nende põhifunktsioon.

Tervislikud eluviisid: Ilma ja tegevusega sobiva riietuse, jalanõude kandmine.

Toit: Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine.

Töö ja sport: liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine.

Emotsioonid: Rõõmus, kurb, tõsine, vihane, solvunud, hirmunud. Enda emotsioonide märkamine, suunatud tähelepanu emotsioonile ja vajadusel selle reguleerimisele.

Sõprus: Klassi- ja koolikaaslased, nendega koos õppekäikudel, kooli üritustel viibimine.

Perekond: Perekonnaliikmed: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde/vend. Perekonnaliikmete nimed.

Kodu: Minu kodu. Kodumaja. Kodu linnas ja maal. Erinevad ruumid ja asjad kodus.

Eneseteenindusoskused ja käitumine

Igapäevaoskused: Riietumine, pesemine, toimetulek WC-s, raskuste puhul abi paluma suunamine.

Söömine: Söömine, söögilauas oma koha katmine ja enda koha koristamine.

Käitumine: Käitumine erinevates situatsioonides (tund, vahetund, rühmatuba, arstikabinet jne).

Viisakussõnade palun-täna, tere-head aega kasutamine.

Enda õige ja vale käitumise suunatud eristamine.

Hoiatus- ja teabemärgid. Esmased kokkupuuted hoiatus- ja teabemärkidega: tualetid, arst, politsei.

Kool

Kool:

Minu klass, selle sisustus, minu koht.

Minu õpetaja: õpetaja nimi.

Minu klassi õpilased: kaaslaste nimed, poisid/tüdrukud.

Erinevad ruumid koolimajas.

Tund ja vahetund: tööaeg-puhkeaeg.

Ametid:

Õpetajad ja teised koolitöötajad.

Koolitarbed: Minu asjad, nende kasutamine ja korrashoid.

Koolitarvete koht.

Vaba aeg

Mänguõpetus: Individuaalne mäng rühmas.

Mänguasjade valimine, teisega jagamine ja paigutamine oma kohale.

Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Jõukohased pildiraamatud, jalutuskäigud, mängud toas ja õues jne.

Päevaplaani järgimine.

Sport: Õppekäigud kooli lähiumbruses.

Laulumängud, kullimängud.

Aeg

Ajajaotus:

Öö ja päev: Ööpäeva osad: päev, öö. Õpilase tegevused päeval. Isiklik piltpäevaplaan.

Nädal: Kooli/tööpäevad, puhkepäevad.

Nädalapäevade nimetused, äratundmine

Aastaajad:

Ühised suunatud loodusvaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine õpetaja abiga.

Sügis: eri meeltega tajutavad tunnused, värvid looduses, loodusnähtused sügisel (lehtede kolletamine, langemine). Aed sügisel. Sügisannid. Sügisriietus.

Talv: eri meeltega tajutavad tunnused, talvised loodusnähtused (lumi, jää).

Talveriietus, oma riie äratundmine. Tegevused talvel: kelgutamine, lumememme ehitamine. Loomade ja lindude toitmine talvel.

Talispordivahendid: nende äratundmine. Tutvumine talviste tähtpäevadega: jõulud.

Kevad: eri meeltega tajutavad tunnused (lume sulamine, rändlindude saabumine, pajuoksad kevadel, esimesed kevadlilled). Kevadine riietus. Kevadised tähtpäevad: lihavõtted, kevadpühad, emadepäev.

Suvi: eri meeltega tajutavad tunnused (õpetaja suunamisel). Suvine riietus.

Suvised tähtpäevad: jaanipäev.

Kalender: Teadmine kalendri olemasolust (ning otstarbest).

Kell: Teadmine kella olemasolust (ning otstarbest).

Elus ja eluta loodus

Elus ja eluta loodus: Esmane kokkupuude mõistetega elus/eluta.

Elusloodus: Taimed:

Lilled: vaatlemine suunatult sügisel, talvel, kevadel, suvel. Õpitud lillede äratundmine kasvukohas, ruumide kaunistustes, pildil, kujutamine kunsti ja käelise tegevuse töödes.

Puud: sügisel, talvel, kevadel, suvel. Viljapuud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, ploomipuu.

Puuviljad: maitse, lõhn, kuju, värvus. Nende äratundmine, sh fotolt ja pildilt.

Aedviljad: maitse, lõhn, kuju, värvus. Nende äratundmine sh fotolt ja pildilt.

Loomad:

Kodu- ja metsloomad, linnud: Kodukoha loomad ja linnud. Õpitud loomade ja lindude äratundmine, sh, fotolt, pildilt.

Loomade/lindude häälte äratundmine, matkimine.

Loomade/lindude liikumisviisid; äratundmine, liikumise matkimine.

Eluta loodus:

Mängud vee ja liivaga. Soe vesi/külm vesi.

Savist voolimine.

Õhupalli täispuhumine/õhu väljalaskmine.

Valgus ja pimedus. Varjuteater.

Maateadus

Elukoht: Asula, kus õpilane elab. Linn/maa.

Ohutusnõuded

Liiklus:

Minu koolitee.

Kõnnitee, sõidutee, maantee, ülekäigurajad, foorid.

Ohutu liiklemine kooli ümbruses. Erinevad sõidukid meie teedel.

Ohutusnõuete täitmine:

Adekvaatne käitumine häire korral.

Õpetaja/täiskasvanu korralduste järgimine hädaolukorras.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga;
- 2) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;
- 3) tegutseb tuttava eseme ja õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile;
- 4) märkab suunamisel enda põhiemotsioone;
- 5) määratleb end kui oma pere liiget ja õpilast, teab enda ja lähedaste nimesid, teab enda sugu;
- 6) teab oma elukohta;
- 7) tunneb kehaosi, nimetab neid;
- 8) täidab hügieeninõudeid abiga;
- 9) korrastab abiga oma välimust;
- 10) osaleb tervislikel eluviisidel põhinevates tegevustes;
- 11) tunneb õpitud mets- ja koduloomi, aed- ja puuvilju, taimi (sh fotolt, pildilt);

Peenliigutuste arendamine. Liigutuste sooritamise verbaliseerimine (pedagoog – õpilane). Sobimatute liigutusstereotüüpide asendamine.

Põhitaotlus on kujundada baasoskuste harjumuslik sooritamine, arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemise sõnastamine), oma tegevuse suunatud elementaarne kommenteerimine.

Rõhuasetus on oma MINA teadvustamisel, õppekavateraviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE ja MINA/ÕPILANE.

Kõne. Baassõnavara arendamine, situatiivse dialoogi harjutamine, etiketisuhtlemine. 2–3 lausungi tähenduse seostamine. Kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmine (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus). Mõnest lausungist koosneva teksti loomine (abiga).

Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult verbaalseid või alternatiivseid vahendeid. Õpetamine muutub ainekesksemaks.

Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

Elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse kujundamine.

Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse TAHAN-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil PEAB-motiivi. Võimaldatakse valikuid.

Oluline on õpetada õpilast tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema ja abiga ka keerukamates olukordades hakkama saama (varieeruv situatsioon, vahendid). Tehakse algust lihtsa töö oskuste õpetamise ning harjutamisega.

Taotletavad pädevused

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes;
- 3) varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;

- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus;
- 6) oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- 8) teadvustab oma rolli ühistegevuses osalejana;
- 9) valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle;
- 10) hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- 13) säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu (kuni 5 min);
- 14) täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (mida teeb?, mida?, millega?, kus?);
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades;
- 17) orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust;
- 18) sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälu kujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade mootorikat;
- 19) võrdleb suunatult oma töö resultaati näidisega;
- 20) sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.

Õppesisu II arengutasemel

Minapilt

Suhted MINA/MEIE, MINA/ ÕPILANE

Mina:

Õppetegevus suunatud enda välimuse kirjeldamisele.

Vanus.

Poiss – tüdruk, nende sarnasused - erinevused.

Inimese organism:

Meeleelundid ja nende tähtsus, teised elutähtsad organid.

Terve ja haige lapse tunnused.

Tervislikud eluviisid:

Tervislike eluviiside suunatud järgimine ja kahjulikest harjumustest hoidumine.

Külmetushaigustest hoidumine.

Toit: Tervislik ja ebatervislik toit, nende eristamine, valik. Toidupüramiidi järgi söömisharjumuste jälgimine.

Töö ja sport: töö/liikumise ja puhkuse vaheldumine. Päevarežiim. Rüht tegevustes.

Emotsioonid:

Enda emotsioonide märkamine, oma tunnete väljendamine.

Põhiemotsioonide märkamine, äratundmine kaaslastel ja nende emotsioonidele suunatult reageerimine.

Põhiemotsioonide äratundmine piltidel.

Sõprus:

Pereliikmed, sõbrad, tuttavad, võõrad; erinev käitumine.

Kaaslase abivajaduse märkamine, abistamine.

Perekond:

Lähisugulased.

Peretraditsioonid: sünnipäevad, tähtpäevad, ühisüritused perega.

Erinevas vanuses inimesed, üksteise abistamine.

Kodu:

Kodune aadress. Korter/ maja, erinevad ruumid/ hooned. Oma tuba, selle sisustamine/kujundamine.

Erinevad rahvused:

Erinevad rahvused klassis, koolis, kohtumised kooli külalistega.

Ametid:

Vanemate ametid. Tuntumad ametid, töövahendid. Jõukohased tööd koolis. Meeldib/ei meeldi; on vaja teha.

Raha otstarve ja kasutamine:

Palk, taskuraha, poeskäik.

Eneseteenindusoskused ja käitumine

Igapäevaoskused:

Iskliku hügieeni järgimine. Raskuste puhul abi palumine.

Toimetulek ujulas, perearsti külastamisel.

Söömine:

Laua katmine ja koristamine oma klassi õpilastele, valikute tegemine söömisel, elementaarsete lauakommete järgimine.

Toitumine välistes tingimustes (ekskursioonil, piknikul).

Käitumine:

Viisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (teater, ühistransport, kauplus).

Abi palumine, viisakas pöördumine teise inimese poole.

Enda ja kaaslaste õige ja vale käitumise eristamine.

Hinnangu andmine teiste ja iseenda käitumisele.

Hoiatus- ja teabemärkide tundmine ning mõistmine:

Tualetid, elekter, kiirabi/arst, politsei jms.

Kool

Klassiruum ja selle korrashoid. Minu õpetajad: õpetajate nimed. Kaaslaste vanused, sünnipäevad.

Erinevate kooliruumide otstarve, iseseisev liikumine ühest ruumist teise. Erinevad õppeained.

Koolitarbed:

Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad.

Koolitarvete korrashoid.

Vaba aeg Mänguõpetus:

Jõukohased lauamängud, arvutimängud, lihtne rollimäng (imiteerimine).

Mängureeglid. Võit ja kaotus.

Erinevad vaba aja veetmise võimalused:

Jõukohased raamatud, TV, muusika kuulamine, matkad, liikumismängud toas ja õues jne.

Osalemine klassi/kooli üritustel.

Teatri- ja kinokülastused.

Sünnipäevade pidamine, sõprade küllakutsumine.

Peo planeerimine ja organiseerimine täiskasvanu abiga.

Sport:

Mänguväljakute, terviseradade, ujula kasutamine.

Aeg

Ajajaotus:

Öö ja päev:

Ööpäeva osad: hommik, lõuna, õhtu, öö.

Inimese tegevused ööpäeva eri osadel. Piltpäevaplaan.

Nädal:

Kooli/tööpäevad, puhkepäevad, riiklikud pühad. Koolivaheajad.

Nädalapäevade nimetuste mõistmine ja aktiivne kasutamine.

Aastaajad:

Ühised loodus- ja ilmavaatlused. Ilmavaatlustabeli täitmine.

Sügis:

Sügise tunnuste äratundmine (ka pildil).

Lehtpuud ja põõsad sügisel. Sademed. Põld sügisel.

Sügistööd aias ja põllul, tööriistad ja masinad.

Sügiseseid tähtpäevad: mardipäev, isadepäev, kadripäev: kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.

Talv:

Talve eri meeltega tajutavad tunnused.

Võrdlemine teiste aastaegadega.

Sademed talvel.

Taimed ja loomad talvel.

Tutvumine termomeetriga.

Sooja- ja külmakraadid. Riietuse valik vastavalt ilmale, termomeetrinäidule.

Tegevused talvel: suusatamine, (uisutamine), lumememme ja lumekindluse ehitamine.

Talvised tähtpäevad: jõulud, näärid, vastlapäev, sõbrapäev. Eesti Vabariigi aastapäev.

Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.

Kevad:

Kevade eri meeltega tajutavad tunnused, muutuste jälgimine looduses.

Võrdlemine teiste aastaegadega.

Kevadlilled. Kevadised tähtpäevad: lihavõtted, kevadpüha, emadepäev. Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine.

Suvi:

Suve eri meeltega tajutavad tunnused.

Ilmastikunähtused suvel (sademed, vikerkaar).

Riietumine suvel.

Suvised tähtpäevad: jaanipäev; kombed, tähistamine.

Suvelõbud: päevitamine, ujumine, kalastamine, sõitmine jalgrattal ja rulaga, õuemängud jne.

Kalender:

Kuude nimetused.

Kuupäeva tähistamine kalendril (õpetaja abiga).

Enda sünnipäev ja vanus.

Kell:

Täistund.

Erinevad kellad. Tegevuseks kulunud aja jälgimine

Elus ja eluta loodus

Elus ja eluta looduse tunnused ja osad:

Elusolendid: inimene, loomad, taimed.

Elusolendite ühised tunnused.

Looduslikud eluta looduse osad (vesi, õhk, maavarad, päike, kuu) ja inimeste valmistatud asjad kui eluta looduse osad.

Elusloodus:

Taimed:

Söödavad ja mürgised taimed.

Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad. Üheaastased taimed.

Enamlevinud ravimtaimed: korjamine ja kasutamine.

Okas- ja lehtpuud: enamlevinud liigid, erinevused ja sarnasused.

Puud erinevatel aastaegadel.

Puu- ja aedviljad: kasvatamine (seeme, taim, vili).

Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine.

Seened. Söödavad ja mürgised seened. Seente säilitamine.

Marjad: söödavad ja mürgised marjad. Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine). Hoidised.

Lilled: toa, - aia, - põllulilled. Lillede hooldamine.

Loomad:

Kodu- ja metsloomad, linnud.

Loomariigi mitmekesisus. Erinevad elupaigad: mets, põld, soo, veekogud. Loomaaed, loomapargid, farm, talu. Kodu-/lemmikloomade ja lindude eest hoolitsemine; kasulikkus inimesele. Loomade kaitse. Toitumine, poegimine. Noorloomad. Metsloomade elu erinevatel aastaegadel.

Paiga- ja rändlinnud.

Loomade/lindude välisehitus.

Putukate, kahepaiksete, kalade, roomajate iseloomulikud tunnused, eristamine loomadest, lindudest.

Eluta loodus.

Vesi: Vee tähtsus inimese elus. Vee säästlik kasutamine. Vee olekud. Kodukoha veekogud.

Õhk: Õhu puhtus. Õhu puhtuse tagamine ruumides.

Termomeeter: Tutvumine erinevate termomeetrite ja nende funktsioonidega. 0-kraad/punkt, leidmine termomeetrilt.

Muld: Muld taimede kasvukeskkonna ja loomade elupaigana.

Valgusõpetus: Pime ja valge aeg. Päike, kuu, tähed.

Maateadus

Elukoht:

Kodukoha lähem tundmaõppimine.

Tänav - maantee.

Eestimaa:

Kodukoht Eesti kaardil. Linnad, järved, jõed kodukoha vahetus ümbruses.

EV sümbolika: Eesti hümn, lipp ja vapp. Eesti rahvuslind, -lill. Pealinn.

Rahvariided. Eesti president.

Plaan, maakaart, gloobus

Plaan: koolimaja lähiümbruse plaan, teekond koolist koju.

Kaart: Eesti geograafiline kaart. Geograafilise kaardi leppevärvused: (sinine-veekogu, roheline-mets, maa, kollane-mägine ala, mäestik).

Kodukoha märkimine kaardil.

Kodukoha läheduses asuvad jõed, järved, asulad, nende osutamine kaardil õpetaja toel.

Gloobus: Esmane tutvumine gloobusega. Gloobus kui maakera vähendatud mudel („väike maakera“).

Ohutusnõuded

Liiklus:

Ohutu liiklemine koduasulas. Kergliiklustee.

Ühissõidukid: sõidukisse sisenemine, väljumine. Liiklemine asulavälisel teel.

Liiklemine pimedal ajal, helkuri kasutamine.

Ohutusnõuete täitmine:

Käitumine ohuolukorras: Telefoni kasutamine. Hädaabi number 112.

Abi palumine, kutsumine. Käitumine tulekahju korral. Lihtne esmaabi.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid suhteliselt iseseisvalt, oskab vajaduse korral paluda abi;
- 2) hoiab korras oma koolitarbed. Teeb vahet omadel ja võõrastel asjadel (OMA – VÕÕRAS), käitub vastavalt;
- 3) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 4) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja vajaduse korral püüab reguleerida oma käitumist;
- 5) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, püüab kaaslaste emotsioonidele reageerida;
- 6) tunneb ära tuttavad põhiemotsioonid näoilme järgi;
- 7) määratleb end kindlasse gruppi kuuluvana (klass, sõpruskond jne); teab enda sünnipäeva, vanust;
- 8) teab oma kodu ja kooli aadressi;
- 9) teab kehaosi ning nende otstarvet, meeldetuletamisel täidab hügieeninõudeid;
- 10) hoolitseb meeldetuletamisel enda välimuse eest;
- 11) tunneb söömise ja liikumisega seotud õpitud tervislikke eluviise;
- 12) rühmitab elus ja eluta looduse õpitud objekte/esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende elu-ja levipaiku;
- 13) nimetab aastaaegu õiges järjestuses ja nimetab nende olulisi tunnuseid;
- 14) teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid;
- 15) eristab elus ja eluta loodust, tähtsust inimesele;
- 16) liigub võimalikult iseseisvalt kooli/kodu ümbruses;
- 17) teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja riigi sümboolika;
- 18) valib vaba aja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb valitud tegevusega suunatult;
- 19) osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel;
- 20) käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides;

21) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub abi / pöördub abi järele;

22) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, TOHIB – EI TOHI, MEELDIB – EI MEELDI,
TAHAN – PEAN.

Õppetegevus III arengutasemel

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel

Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll ja kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ette kujutada tegevust tuttavas situatsioonis. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.

- 1) Tajude arendamine. Aja ja ruumi analüütiline tajumine samal ajal eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste mitmetele tunnustele ja mälule toetuv (simultaanne) tajumine, kogemustele toetuv stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütiline tajumine (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst).
- 2) Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste valikuline äratundmine ja meenutamine ülesandest lähtuvalt. Kogemuste ja esitatud teabe eristamine. Mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Stereotüüpsete tegevusaktide variatiivsuse kujundamine, juhuslike/stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamine. Lühikese ja arusaadava instruksiooni säilitamine mälus ja selle arvestamine toimingut sooritades. Kujutluste verbaliseerimine, graafiline kujutamine.
- 3) Mõtlemine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Vajalike abivahendite valimine või valmistamine. Õppeülesannete täitmine, toetudes isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Rühmitamine 2–3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine. Elementaarsete põhjus-tagajärg-seoste teadvustamine praktilises tegevuses.
- 4) Motoorika. Praktiliseks tööks vajalike liigutuste omandamine (spetsiifika sõltuvalt tegevusest). Liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest, varieerimine sõltuvalt tingimustest. Liigutuste teadlik järjestamine, lähtudes osatoimingute ahelast.

Põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus ja õpitud tegevustes.

Õppekavateraviku kujundamise aluseks on MINA/MEIE suhted kodukoha ja tegevusega.

Baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel. Suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine. Oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates.

Täiendava teabe vajadusest ja puudulikust mõistmisest teatamine. Õpitud suhtlemisstrateegiate rakendamine. Situatsioonile vastav rollisuhtlemine. Väljendite mõningane varieerimine, ütluse pragmaatilise tähenduse tuletamine situatsioonis.

Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi, õpilast suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega. .

Õpilaste võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.

Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI. Motiivi ja eesmärgi seose teadvustamine: TAHAN – TEEN; PEAB / ON VAJA – TEEN; TAHAN – EI TOHI – EI TEE. PEAB-motiivi kõrvale VAJA-motiivi kujundamine positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.

Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:

- 1) omandatud toimingute rakendamine ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes;
- 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus (võrdlemine näidisega).

Taotletavad pädevused III arengutasemel III arengutaseme lõpuks õpilane

- 1) tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (all paremal, taga peal jne);
- 3) sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;
- 6) oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega;

- 7) väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid, tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikkusest mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest;
- 8) teadvustab oma rolli tegevuses;
- 9) oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI;
- 10) hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes;
- 13) suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada;
- 14) täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses (planeerimine, sooritamine, enesekontroll) verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust;
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes);
- 17) valib (positiivne/negatiivne valik) või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades (sh tuttavates ja ka varieeruvates tingimustes);
- 18) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- 19) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja;
- 20) sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest;
- 21) võrdleb oma töö resultaati näidisega.

Õppesisu III arengutasemel

Minapilt

MINA/MEIE suhetes kodukoha ja tegevusega.

Mina:

Mina neiuna, noormehena, muutused välimuses ja käitumises.

Inimese organism

Luud ja lihased, nende ülesanded. Liikumine.

Süda, veresooned ja veri, nende tähtsus. Vereringe. Hingetoru ja kopsud, nende tähtsus. Hingamine.

Söögitoru, magu ja soolestik. Toidu teekond.

Nahk, juuksed ja küüned, nende ülesanded. Iseloomulik välimus.

Aju ja närvid, nende tähtsus. Suguorganid, nende hügieen.

Tervislikud eluviisid:

Hingamise tervishoiu põhioõuded.

Ruumide tuulutamine, koristamine.

Kahjulike harjumuste mõju organismile (suitsetamine, alkoholi jm tarvitamine).

Naha hooldus, kaitse. Nahahaigused, parasiidid. Nakkushaigused.

Arsti poole pöördumine.

Toit: Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur.

Taimne toit ja loomne toit.

Mitmekõlgne toit. Vitamiinid.

Ülekaalus. Rasvumine. Dieet. Töö ja sport: tervislike eluviiside järgimine, positiivne mõju.

Kehaliste harjutuste ja füüsilise töö tähtsus. Kehalise töö ja spordi tähtsus südame tugevdamisel.

Emotsioonid:

Andestamine, andeks palumine.

Enese meeleolu kontroll ja reguleerimine tegevuste abil (muusika kuulamine, kunst jne).

Sõprus:

Sõprus- ja lähedussuhted. Üksteisele meeldimine, armumine. Perekond. Pulmad.

Perekond:

Inimeste elukaar.

Sünd, kasvamine: imiku-, väikelapse-, noorem kooliiga, nooruki- ja täiskasvanuiga. Vananemine surm, matused. Enda ja oma lähedaste positsioneerimine elukaarel.

Kodu:

Oma kodu (vanemate juures, toetatud elamine jms). Kodu sisustamine.

Kodu vanal ajal ja tänapäeval.

Erinevad rahvused

Inimestevaheliste erisuste märkamine ja aktsepteerimine.

Ametid:

Jõukohased ametid: talunik, koristaja, aedniku/koka abi, erinevad hooaja- ja abitööd jne. Plaanid pärast kooli lõpetamist.

Peab/on vaja - teen motiivist lähtumine tegevustes.

Eelarve ja kokkuvõid:

Palk ja kulud. Kokkuvõid.

Isiklikud kulutused. Soovid ja võimalused.

Eneseteenindusoskused ja käitumine

Igapäevaoskused:

Isklik hügieen ja ealistest ning soolistest erinevustest tulenevad nõuded.

Kaaslase abistamine (nt kingapaela sidumine, jope selga aitamine, toidu tõstmine vm).

Söömine:

Käitumine pidulauas, kohvikus, restoranis.

Laua katmine pidulikeks sündmusteks.

Käitumine:

Viisakas ja ebaviisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (ametiasutused). Ebaviisakast käitumisest hoidumine.

Vajaliku teabe saamine, abi küsimine ametiasutustes.

Käitumise ohuolukorras. Ohu hindamine ja abi palumine/kutsumine.

Hoiatus- ja teabemärkide mõistmine:

Majajuht, olmekeemia märgid, pesumärgid, triikraua reguleerimine, pliit ja praeahi, pesumasin jms.

Kool

Kool:

Koolimaja ja selle ümbruse korrashoid.

Kool ja tulevane töökoht.

Ametiõpe. Ametikool. Päevakeskus.

Elukutse/ameti valiku planeerimine ja suunamine; toetatud töö erinevates asutustes.

Kool tänapäeval ja vanal ajal.

Koolitarbed:

Töökoha ja töövahendite korrashoid.

Vaba aeg

Mänguõpetus :

Seltskondlikud mängud, rollimängud.

Arendavad ajaveetmiskohad internetis.

Arvutimängud. Interneti piiratud kasutusvajadus ja seal leiduda võivad ohud.

Erinevad vaba aja veetmise võimalused:

Klassiõpe/ sünnipäevapeo/ planeerimine ja organiseerimine.

Osalemine huvialaringides.

Iseseisvalt või perega üritustel osalemine. Üritustel esinemine.

Hobid ja harrastused.

Sport:

Lemmikalaga tegelemine.

Aeg

Ajajaotus:

Aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut.

Päeva- ja nädalarütm.

Aastaring ajas (12 kuud, 4 aastaaga).

Päeva, nädala tegevuse planeerimine.

Plaani järgimine.

Aastaajad:

Aastaring looduses:

Õhutemperatuuri jälgimine, mõõtmine.

Termomeetrinäidu märkimine tabelisse.

Sport ja meelelahutus: erinevad sportimisviisid. Sportimine olenevalt aastaajast.

Loomad, linnud, putukad – elu seotus aastaajaliste muutustega looduses.

Tähtpäevad – peamised kombid ja tavad, ettevalmistamine, tähistamine.

Osalemine hooajalistes töödes. Aiandus.

Põllumajandus.

Kalender:

Kalendris orienteerumise oskus. Kuude nimetused. Kuupäeva märkimine ja seostamine kalendris.

Enda, (pereliikmete ja klassikaaslaste) sünnipäev ja vanus.

Kell:

Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund (lähtudes õppekeelest).

Ajakavad: tunniplaan, sõiduplaan.

Kellaeg päevaplaanis orientiirina.

Elus ja eluta loodus

Elus ja eluta loodus:

Eluta looduse osad ja tunnused.

Elus ja eluta looduse osade diferentseerimine/rühmitamine tunnuste alusel.

Looduskaitse/keskkonnakaitse.

Keskkonnareostuse äratundmine (nt reostunud veekogu, metsa alla visatud prügi), sellest teavitamine.

Elusloodus:

Taimed:

Puu, põõsas, puhmas, rohttaim, sammal, samblik.

Ühe- ja mitmeaastased taimed. Tööd pargis.

Mets: Metsa tähtsus. Eestis esinevad metsatüübid. Metsatööd.

Toataimed: Toataimede kasvatamine: valgus, temperatuur, niiskus.

Toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui
õhupuhastajad.

Loomad:

Kodu- ja metsloomad, kodu- ja metslinnud: Elu ja töö talus ja farmis; kodutute loomade varjupaigas.

Loomariigi mitmekesisus: teistes loodusvööndites elavad loomad. Imetajad: välisehitus, levinumad liigid, tähtsus.

Putukad: tähtsus looduses. Putukate kasulikkus inimesele. Putukahammustused, esmaabi. Mesilane/mesilaste pidamine.

Kahepaiksed: välised tunnused, elupaik. Roomajad: välised tunnused, elupaik, ohud. Esmaabi rästiku hammustuse puhul.

Kalad: välised tunnused, elupaik, enamlevinud kalaliigid Eestis.

Kasulikkus inimesele. Kalapüük.

Linnud: välised tunnused, levinumad linnuliigid, elupaigad, tähtsus.

Toitumisahel.

Eluta loodus.

Vesi: Vee leidumine looduses, tähtsus, kaitse. Puhta vee omadused.

Vee olekute seos temperatuuri muutustega. Vee ringkäik looduses.

Veekogud (looduslikud ja tehisveekogud). Puhtad/saastatud veekogud.

Õhk: Puhta õhu omadused. Õhu tähtsus.

Õhusoojus: soe õhk, külm õhk. Erinevad soojusallikad (päike, ahi, radiaator, kamin).

Õhutemperatuur erinevatel aastaegadel.

Puhas õhk ja saastatud õhk.

Termomeeter: Temperatuuriskaala. Pluss- ja miinuskraadid. Õhu-, keha- ja veetemperatuuri mõõtmine. Ilmateate mõistmine.

Loodusvarad: Loodusvara/maavara. Maavarade tähtsus inimese elus.

Savi, liiv, turvas, põlevkivi, paekivi. Muld, mulla harimine.

Loodusvarade säästlik kasutamine. Loodushoid.

Valgusõpetus: Looduslikud ja kunstlikud valgusallikad.

Prillid, suurendusklaas. Hea valgustuse tähtsus.

Elekter igapäevaelus. Ohutus. Elektri tähtsus ja säästmine.

Maateadus

Elukoht:

Oma kodulinna/valla kaart ja olulisemate kohtade leidmine sellelt (kodu, kool).

Eestimaa:

Eestimaa kaart: Suuremad linnad, jõed, järved Eestimaal.

Õpilaste poolt külastatud linnade märkimine kaardil.

Eesti naaberriigid. Naaberriikiikide rahvad, keel ja rahvussümboolika.

Pinnavormid:

Org, tasandik, poolsaar

Plaan, maakaart, gloobus

Plaan – klassi plaani koostamine ja kasutamine ruumis orienteerumisel.

Leppemärgid plaanil (puu, maja, jõgi, tee, mööbliesemed).

Plaanil märgitud objektide/esemete leidmine klassis, koolis, õues.

Kodulinna/küla plaan, oluliste objektide leidmine plaanilt.

Orienteerumismängud koduasulas.

Kaart: Geograafiline Eesti, Euroopa ja maailma kaart: vaatlemine, võrdlemine.

Eestimaa leidmine Euroopa ja maailma kaardilt (õpetaja abiga). Naaberriikide nimetamine kaardi abil. Leppemärgid kaardil (asula, maantee, jõgi jms). Leppevärvide äratundmine.

Ookeanidele, maismaale, jõgedele, järvedele, asulatele osutamine erinevatel kaartidel (Eesti-, Euroopa-, maailma kaart).

Gloobus: Ookeanile, maismaale, mägedele osutamine gloobusel. Eesti ühine leidmine ja märkimine gloobusel.

Ohutusnõuded

Liiklus:

Liiklusmärgid.

Liikluseeskirja vajalike sätete tundmine ja järgimine liikluses.

Jalgrattaga liiklemine.

Ohutusnõuete täitmine:

Hädaabi number 112, 110; vajaliku informatsiooni edastamine.

Käitumine erinevates ohusituatsioonides: evakuaatsioonisiltide mõistmine ja järgimine.

Telefoni kasutamine.

Teistele suunatud ohtliku käitumise märkamine; ohu vältimine; abi kutsumine.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis;
- 2) hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse;
- 3) teeb vahet omandisuhetel OMA – VÕÕRAS – MEIE-tasandil, käitub vastavalt;

- 4) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile;
- 5) kontrollib oma põhiemotsioone;
- 6) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit;
- 7) teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi;
- 8) planeerib suunamisel tulevast elukohta;
- 9) omab algteadmisi inimese organismist;
- 10) teab inimese elukaart;
- 11) täidab hügieeninõudeid;
- 12) hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest;
- 13) oskab teha valikuid õpitud tervislike ja kahjulike tegevuste vahel;
- 14) nimetab õpitu ulatuses elus ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid;
- 15) tunneb loodushoiu põhitõdesid;
- 16) teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele;
- 17) nimetab kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris;
- 18) nimetab hetke ilma olulisemaid tunnuseid, oskab lugeda ilmateadet ja vastavalt sellele riietuda;
- 19) teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele;
- 20) liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas;
- 21) teab Eesti suuremaid linnu, saari, veekogusid, õpitud välisriike;
- 22) tunneb riigi sümboolikat;
- 23) näitab kaardilt leppemärkide järgi veekogusid, kõrgustikke, saari;
- 24) sisustab oma aega meelepärase tegevusega;
- 25) osaleb füüsilist aktiivsust vajavates tegevustes;
- 26) oskab käsitseda raadiot, telerit, arvutit;
- 27) oskab teha ettevalmistusi oma tähtpäeva tähistamiseks;
- 28) kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid;
- 29) märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist; reageerib sellele, kutsub abi;
- 30) oskab öelda EI;

31) loeb ja mõistab hoiatus- ja teabemärke;

32) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI, TAHAN – TEEN, PEAB – TEEN, TAHAN – EI TOHI – EI TEE.

3. VENE KEEL

Vene keele rõhuasetused

I arengutase

1.-2. klassis selgitatakse välja õpilase kõne mõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused, lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega, kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda.

Õpilasi õpetatakse lühikorraldusi kuulama ja reageerima situatsioonist lähtuvalt koos osutamise ja/või ettenäitamise esitatud korraldustele.

Õpilasi suunatakse reguleerima oma kõnet ja hääliitsusi grupis koostöötamise eesmärgil. Oluline on kontakti astumine, kontaktis osalemine ja kontakti kestuse pikendamine.

Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused.

Lihtsate ja õpilastele arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude kaudu õpetatakse sõnu ja häälikuid eristama: häälikute järelkordamine, reageerimine eri helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmine, kuulmistähelepanu arendamine.

Vajadusel täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevate häälikukomplekside (häälik, häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järelkordamiseks.

Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimalusel baaslausungite moodustamist.

Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

II arengutase

II arengutasemel (eeldatavalt 3.-6. klassis) jätkub kõnearenduslik töö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslauseid, kujuneb võime oma tegevust verbaalselt/alternatiivsete vahenditega elementaarselt kommenteerida. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi.

Õpilasi õpetatakse vastama 3-4 küsimusele tajutud sündmuse või pildi põhjal.

Laiendatakse baassõnavara. Sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele.

Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid, varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamisalust. Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist. Olulised on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemustele alusel).

Terviksõnameetodil loetavate sõnade/märkide arv suureneb.

Tehakse algust ära kirja ja võimaluse korral veerimisega. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega arusaadavalt väljendama oma põhivajadusi ja soove.

Õpiülesandeid täidetakse praktiliselt või materialiseeritult. Vaimset tegevust aktiveeritakse liigutuste abil.

III arengutase

Eelmistel tasemetel oli juhtivaks psüühiliseks protsessiks taju, kolmandal tasemel kasvab mälu osakaal. See võimaldab hakata kõnelema ka mälukujutlustele toetudes. Kujuneb osaliselt kaemuslik – kujundiline mõtlemine.

Õpilastel kujuneb oskus eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada. Suudetakse lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus säilitada ja seda arvestada õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel. Tagasihoidlikul määral areneb võime kõnega oma tegevust planeerida ja reguleerida.

Õpetatakse elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi.

Õpilastest kujunevad võimalikult iseseisvad noored inimesed. Suurt tähelepanu pööratakse suhtlemisoskuse lihvimisele, oskusele hankida iseseisvalt informatsiooni, edastada teateid, järgida instruksioone.

Praktilisel viisil käsitletakse mõningaid grammatikateemasid

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutades valdavalt praktilisi tegevusi. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes. Antakse võimalus valikuteks.

Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt IKT vahendeid.

Õpilaste erinevate võimete tõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuste omandamiseks kuluvat aega.

Kolmandal tasemel võib õpetamine muutuda ainekeskseks.

Eesti /vene keele õpetamise põhimõtted

Õppetegevus

Eesti keel/vene keel on emakeelena toimetulekuõppes sotsiaalsete oskuste, tajude arendamise, tunnetustegevuse, suhtlemise, tegevuste kavandamise ja oma ning teiste tegevuste reguleerimise vahend.

Eesti /vene keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel ja rahvuskultuuri omandamisel.

Eesti/vene keele õpetamine on lahutamatult seotud õpilase praktilise tegevusega, toimub kõikides tundides ning klassivälistes tegevustes.

Kõne arengu tingimuseks on õpilaste suhtlema ärgitamine praktilise tegevuse käigus. Motiveeritakse ja positiivselt hinnatakse kõiki situatiivseid suhtlemisakte (mitteverbaalseid ja verbaalseid).

Suhtlemine täiskasvanuga on esialgu peamiselt emotsionaalne, millele õpitegevuse käigus lisanduvad esemelise ja tegevusliku kommunikatsiooni aspektid.

Pedagoogi ülesanne on suhtlemisprotsessis esitada õpilasele jõukohased kommunikatsioonivahendid (kommentaarid, küsimused, korraldused, parafrasid jm).

Kaaslastega suhtlemise tingimuseks on koostegevuse korraldamine.

Kõnearenduses arvestatakse õpilase vaimse ja psüühilise arengu taset ning kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmisanalüsaatorite kahjustust, artikulatsiooniaparaadi liikuvust.

Vajadusel võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad ja/või asendavad kommunikatsioonivahendid (tavaliselt lihtsustatud viiped või piktogrammide).

Eesti/vene keele õpetamise kaudu arendatakse õpilase kõnetegevust sensomotoorsel, keelelisel ja pragmaatilisel tasandil. Suhtlemise õpetamisel on kõige olulisemaks pragmaatiline tasand (st enda väljendamine keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega) ning partneri mõistmine.

Arendatakse õpilaste suutlikkust oma teadmiste ja omandatud suhtlemisvahenditele vastavalt

- teavet küsida, edastada ja kasutada;
- mõista suhtlemispositsioonide erisust/sarnasust;
- kuulata ja mõista kohandatud teksti, lugeda ja mõista silte ja tabelauseid ning kohandatud lühitekste sõltuvalt kõne arengu tasemest;
- mõista ja kasutada graafilist teavet (pilte, skeeme), sh instruktsioone, seostada verbaalset ja graafilist teavet.

Suhtlemisvahendite kasutamine tunnetusfunktsioonis sõltub õpilaste taju arengust, kujutistest ja kujutlustest mälus, tajutavate seoste ja suhete (koht, aeg, kuuluvus jm) mõistmisest praktilises tegevuses.

Tunnetusfunktsiooni arendamisel arvestatakse järgmisi etappe:

- olemasoleva kogemuse fikseerimine,
- tuttavate objektide ja tegevuse tajumise sõnastamine,
- kujutiste ja kujutluste aktiveerimine (ammutamine mälust),
- varem tundmatute objektide ja tegevuste analüüsi sõnastamine omandatud suhtlemisvahendite piirides.

Oluline on suunata õpilasi õigesti mõistma ja kasutama objektide nimetusi, eristama neid tegevust/seisundit ja tunnuseid väljendavatest vahenditest.

Eesti/vene keele õpetamisel toimetulekuõppes lähtutakse iga konkreetse õpilase hetke arengutasemest ja lähima arengu vallast. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel arvestatakse iga õpilase individuaalseid võimeid, hetke arengutaset ja lähima arengu valda. Juhul, kui õpilase teadmiste ja oskuste tase ületab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe eesti keele ainekava õpitulemustes ja õppesisus esitatu, lähtutakse IÕK koostamisel põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe eesti keele ainekavades esitatud õppesisust.

Kuulamine

Kuulamisoskusest oleneb kõne mõistmine, adekvaatne osalemine dialoogis ja ühistegevuses, sh õpitegevuses. Kuulmistähelepanu arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide ja mürade kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist.

Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste semantiseerimiseks kasutatakse hääliitsuste, sõnade järelekordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist.

Kuulamise ajal peaks õpilane loobuma enesestimulatsioonist (koogutamine, plaksutamine).

Toimetulekuõppe lõpuks kujundatakse oskus kuulata jutustatud või ette loetud lihtsas eesti keeles (ARE keeles) lühiteksti.

Kõnemõistmine

Kõnemõistmise eelduseks on kuulmistähelepanu piisav areng ning soov/oskus kontakti astuda ja seda säilitada, samuti õpilaste isiklike kogemuste pagas.

Toimetulekuõppe lõpuks taotletakse oskust mõista suhtluspartneri ütluste tähendust (semantika) ja mõtet (pragmaatika) igapäevaselt olulistel teemadel.

Kõneloome

Kõneloome peamine eesmärk on arendada õpilase baassõnavara ja baaslausungite genereerimise/kasutamise oskust, et jõuda dialoogi sugemetega lühitekstide loomiseni.

Toimetulekukooli õpilase kõne sisu toetub esilagu tajutavale situatsioonile, hiljem ka tajukujutlustele, sh piltidele, verbaliseeritakse praktilises tegevuses tekkivaid olukordi, kommenteeritakse/kirjeldatakse oma või teiste tegevust.

Olulisem kui töö kõne hääldusliku küljega, on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist.

Kõnetute õpilaste puhul on kasutusel kõnet asendavad alternatiivsed suhtlusvahendid .

Grammatikaõpetust toimetulekuõppestraditsioonilises tähenduses ei toimu. Eesmärgiks on seatud lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktiline mõistmine ja kasutamine.

Samaaegselt väljendusoskuse kujundamisega tuleb vajadusel vabaneda kaja ja/või psühhoootilisest kõnest.

Lugemine ja kirjutamine

Ladusa lugemiseni õpilased antud koolitüübis reeglina ei jõua. Eristatakse teadlikku lugemist ja signaalsõnade äratundmist.

Toimetulekukooli õpilased õpivad lugema fotosid, pilte, sümboleid, skeeme, signaalsõnu. Enamuse õpilaste lugemisoskus tähendabki eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada infot ümbritsevast maailmast.

Vastavalt õpilase individuaalsetele võimetele võib harjutada ka veerimise ja lühemate sõnade kaupa lugemise oskust ning lihtsas eesti keeles (ARE keeles) tekstide teadlikku lugemist.

Nagu teadliku lugemiseni, nii jõuavad ka iseseisva kirjutamiseni vähesed toimetulekukooli õpilased. Õpilaste kiri jääb valdavalt primitiivseks ja vigaderohkeks. Kujundatakse üksikute oluliste sõnade (nimi, aadress jne) kirjutamise oskust.

Õppesisu I arengutasemel:

Kõnemõistmine

- Mittekõneliste helide ja mürade eristamine inimkõnest; inimkõne äratundmine ja erinevate helide ja mürade matkimine.
- Oma nimele reageerimine.
- Klassikaaslaste nimede teadmine.

- Tajutavaid objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavate omandatud märkide või sümbolite äratundmine ja kasutamine.
- Kehaosade ja igapäevategevuses kasutatavate esemete (riietusesemed, nõud, mööbliesemed jne) ning nende kujutiste äratundmine ja nimetamine.
- Esemete ja nende kujutiste rühmitamine 1 – 2 tajutava tunnuse alusel ja rühma kuuluvate objektide nimetamine.
- Õpilase tegevustega seotud mõistmine.
- 2 - 3 objekti vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine.
- Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude situatiivne mõistmine.

Eneseväljendus ja sõnavara

- Emotsionaalse kontakti otsimine, loomine ja hoidmine täiskasvanute ja kaaslastega.
- Reageerimine miimikale, intonatsioonile kehaasendile, liigutustele.
- Hingamis- ja artikulatsiooniharjutused.
- Rütmisalmide saatmine liigutustega, kooskõne vastavalt võimekusele.
- Osalemine kooskõnes ringmängudes.
- Esemee või inimese nimetamine sõna või sõnapaariga.
- Oma põhivajaduste ja soovide (janu, vajadus tualetti minna jne) väljendamine lihtsate keeleliste vahenditega (sõnad, baaslausungid) või alternatiivsete vahenditega.
- Küsimustele vastamine (jaatus, eitus) žesti, viipe, häälsuse või sõnaga.
- Viisakusväljendid (tervitamine, tänamine, palumine jne), äratundmine, reageerimine, kasutamine.
- Oma tegevusele viitamine (ärgitatud privaatkõne alged).
- Rütmi- ja koordinatsiooniharjutused, kõnerütm (üld- ja peenmootorika, silma ja käe liigutuste koostöö).
- Tegevusaktile antud hinnangu (õige, vale) mõistmine.

- Situatsioonile vastavate sõnade ja 2-3-sõnaliste baaslausete äratundmine ja kasutamine koos- ja järelkõnes.

Tekstiloomed ja mõistmine

- Tajutavat (pildil kujutatud) tegevust kujutava lühijutu kuulamine ja mõistmine konkreetset tegevust või pilti tajudes..
- Lähiumbruses orienteerumine sõna/viipe/piktogrammi toel.
- Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine.

Lugemine ja kirjutamine

- Oma nime/märgi äratundmine.
- Foto, pildi, sümboli (piktogramm) lugemine.
- Mõne omandatud sõna lugema õppimine täissõna meetodil.
- Seose täissõna - objekt loomine.
- Märkide tähenduse mõistmine ja neile reageerimine.
- Peenmotoorika arendamine.
- Kirja eelharjutused, silma ja käe koostöö arendamine.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab mittekõnelisi helisid ja mürasid;
- 2) reageerib lühikorraldustele, oma nimele, teab klassikaaslaste nimesid;
- 3) tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboleid, sõnu;
- 4) osutab nimetamisel kehaosadele, lapse tegevustes kasutatavatele esemetele, tuttavatele inimestele;
- 5) mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid;
- 6) orienteerub lähiumbruses sõnade/viibete/piktogrammide toel;
- 7) annab märku oma vajadustest või soovidest;
- 8) suhtlussituatsioonides tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil;

- 9) nimetab lähiümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid;
- 11) vastab arusaadavatele küsimustele 1–2 sõna / alternatiivse suhtlusvahendi abil;
- 12) väljendab eitust ja jaatust;
- 13) osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 14) kasutab koos- või järelkõnes 2–3-sõnalist baaslauset;
- 15) teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (piktogrammid, muud sümbolid) tähendust;
- 16) tunneb sõnakuju järgi oma nime, teisi õpitud sõnu.

Õppesisu II arengutasemel

Kõnemõistmine

- Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine. Kõne rütmide (häälikuridade, kõnetaktide, sõnaridade ja lühikeste lausete järelkordamine), rütmisalmide koos- ja järelkordamine.
- Osalemine liikumis- ja laulumängudes.
- Tähtpäevadega seotud salmide õppimine.
- Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude mõistmine.
- Objektide ja sündmuste tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine ja sõnastamine.
- Seose objekt - pilt - sõna loomine.
- Objektide vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. Eseme asukoha leidmine kirjelduse järgi.
- Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide sisu mõistmine (kaasnev visuaalne näitlikustamine). Tekstide sisu taastamine pildimaterjali, skeemide ja küsimuste abil.

Eneseväljendus ja sõnavara

- Täiskasvanu ja kaaslasega kontakti astumise harjutamine.
- Situatiivse dialoogi harjutamine, sh rollimängudes.
- Viisakusväljendite kasutamine.
- Oma vajaduste ja soovide väljendamine, vajadusel abi küsimine.

- Enda kohta olulise teabe esitamine.
- Tajutavate ruumi- ja ajakujutluste verbaliseerimine (ees- ja tagasõnad).
- Sõnavaratöö, sh omadussõnad, mis väljendavad tajutavaid tunnuseid, levinud üldnimetused (lind-loom) ja allrühmade nimetused (koduloom-metsloom), teistes õppeainetes kasutusel olev sõnavara.

Tekstiloom ja mõistmine

- Rääkimine suunatult kaaslase ja oma tegevusest selle sooritamisel ja vahetult pärast seda.
- Küsimuste esitamine kaaslastele (*mida teed? kus oled?*), küsimustele vastamine.
- Pildi (tegevuspilt, olupilt, 2 -3 pildist koosneva pildiseeria) järgi jutustamine skeemide toel.
- 3-4 sõnalise baaslause moodustamine, sh tunnuse/omaduse väljendamine.
- Tuttavate tegevuste hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib – ei meeldi.
- Mõisted *täht-sõna*, nimetamine/ äratundmine ja leidmine/märkimine.

Lugemine ja kirjutamine

- Oma nime kirjutamine.
- Ärakiri (ladumine, kirjutamine).
- 3-4 häälikulise sõna häälimine.
- Tähtede õppimine.
- Lühikeste sõnade lugemine, lühilause lugemine.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade, lausete tähendust;
- 2) täidab lühikorraldusi;
- 3) mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid;
- 4) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – KEELEÜKSUS;
- 5) leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi;
- 6) mõistab kohaldatud lühiteksti sisu;

- 7) väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi;
- 8) kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides;
- 9) ütleb oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud objekte, nende tajutavaid tunnuseid, vajaduse korral kasutab viipeid;
- 11) osaleb situatiivses dialoogis;
- 12) kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi;
- 13) kommenteerib kaaslase ja oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 1–2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega;
- 14) esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta;
- 15) sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3–4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele;
- 16) taastab abiga kohaldatud lühiteksti sisu;
- 17) tunneb tähti ja kirjutab lühikesi sõnu;
- 18) kirjutab oma nime;
- 19) häälib ja loeb veerides lihtsa häälikulise struktuuriga 1–2-silbilisi sõnu ja lühilauseid.

Õppesisu III arengutasemel:

Kõnemõistmine

- Sõnade hääldamise täpsustamine.
- Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal).
- Korralduste, juhendite mõistmine. Verbaalse ja mitteverbaalse info seostamine.
- Õpitud märkide ja sümbolite kasutamine.
- Tuttavate objektide ja sündmuste äratundmine kirjelduse järgi.
- Seoste objekt – pilt – skeem – keeleüksus loomine.
- Objektide asukoha teadvustamine kahe parameetri alusel (all paremal, taga peal jne).
- Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide kuulamine/lugemine. Tekstide sisu taastamine skeemide ja küsimuste abil.

Eneseväljendus ja sõnavara

- Enamlevinud suhtlemissituatsioonide väljendused.
- Kujutluste verbaliseerimine ja/või alternatiivsete vahenditega väljendamine.
- Võrdlemine plaani järgi (inimesed, aastaajad, loomad, puuviljad).
- Telefoni kasutamine.
- Suhtlemine tuttavate ja võõraste inimestega igapäevastes elulistes situatsioonides.
- Üldistamine 2- 3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine ja nimetamine.
- Elementaarsete põhjus-tagajärg seoste loomine praktilises tegevuses.
- Käänded (funktsioonide kaupa), pöörded igapäevases kõnes.
- Omadussõnad emotsioonide ja tunnete kirjeldamiseks.
- Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses.
- Salmide õppimine kuulamise järgi.

Tekstiloome ja mõistmine

- Oma tegevuse ja tulemuse kommenteerimine.
- Oma lähituleviku tegevuse sõnaline/alternatiivsete suhtlusvahenditega planeerimine. Täiendava teabe lisamine küsimustele vastates.
- Pildi (tegevuspilt, olupilt, kuni 5st pildist koosneva pildiseeria) järgi jutustamine küsimuste abil.
- Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses.
- Mõisted *lause-jutuke*.
- Tegevusaktide hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi.

Lugemine ja kirjutamine

- Lugemine ja kirjutamine igapäevaelus (telekava, toiduretsept, juhend, allkiri, blankettide täitmine, arvutikeele väljendid jms).
- Kirjatähed, suur algustäht nimedes.
- Lihtsas keeles (ARE keeles) tekstide lugemine.

- Lühikese ja ülipika (täis)hääliku diferentseerimine kuulmise teel, märkimine abiga.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab erinevaid häälikuid, nende järjekorda lihtsates sõnades;
- 2) mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi;
- 3) mõistab igapäevakõnet;
- 4) seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot;
- 5) tunneb kirjelduse järgi ära tuttavat objektid, sündmused;
- 6) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – SKEEM – KEELEÜKSUS;
- 7) määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes;
- 8) mõistab igapäevaseid põhjus-tagajärg-suhteid;
- 9) mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud lühiteksti;
- 10) mõistab mõnda enamlevinud võõrsõna;
- 11) kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides;
- 12) valdab elulistes olukordades vajalikku põhisoõnavara;
- 13) kasutab õpitud üldnimetusi;
- 14) kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi;
- 15) alustab ja jätkab dialoogi vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga;
- 16) teab peast õpitud luuletusi;
- 17) räägib oma tegevusest praegu, enne, varsti;
- 18) kommenteerib oma tegevuse tulemust;
- 19) mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauset;
- 20) jätab meelde ja edastab lühiteate;
- 21) annab verbaalselt edasi lühijutu sisu;
- 22) tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid;
- 23) kirjutab andmeid enda kohta;

24) sooritab ära kirja;

25) leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks kohandatud retseptist, telekavast jms.

4. MATEMAATIKA

Matemaatika rõhuasetused

I arengutase

Matemaatika õpetamine toimub üldõppe põhimõttel – integreeritult teiste ainetega.

Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatlus- ning eristamisoskuse kujundamine: osahulkade ühendamise, osahulga eraldamine, hulkade võrdlemine.

II arengutase

Õpilase iseseisvuse suurenemine õpiülesannete täitmisel.

Õpitakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires.

III arengutase

Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil.

Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid).

Matemaatika õpetamise põhimõtted

Matemaatika õpetamine toimub integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega.

Matemaatikaalased teadmised ja oskused on olmes ja töös toimetuleku eeldused, seepärast seostatakse matemaatika õpetamist toimetulekuõppes tihedalt igapäevase eluga.

Õppeprotsessis taotletakse õpilaste matemaatikapädevuse kujunemist:

- suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes;
- kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit;
- sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult);
- mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboleid ja lihtsaid mudeleid;
- rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes;

- teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Uusi teadmisi ja oskusi õpetatakse osaoskuste kaupa, kasutades mängulisi ja elulisi situatsioone.

Matemaatikatundide läbiviimisel on eriline osakaal vaatlusel, õppekäikudel ja praktilistel tegevustel.

Matemaatilisi oskusi võib omandada/kinnistada õuesõppe vormis, rõhutades praktilise harjutamise osa.

Õpetamisel kasutatakse konkreetseid ja õpilaste kogemustega ühtivaid väljendeid.

Esemete ja nende tunnuste üldistamise ja rühmitamise aluseks on konkretiseerimine. Tähelepanu pööratakse rühmade moodustamiseks vajalikele tunnustele, hulkadega opereerides märgatakse hulga elementide muutusi, hulga muutumise põhjusi.

Kõik ülesanded hulkadega sooritatakse esmalt materjaliseeritult, kasutades erinevaid esemaid, asju ja pildimaterjali.

Tekstülesanded on enamasti suulised ning neil on praktiline ja õpilastele lihtsalt mõistetav sisu.

Sotsiaalmatemaatika tunnid viiakse läbi tööõppe või elu- ja toimetulekuõppe tundidega integreeritult.

Harjutamisel kasutatakse võimalusel abiks mitmesuguseid mängulisi arvutiprogramme.

Matemaatika õpetamisel toimetulekuõppes lähtutakse iga konkreetse õpilase hetke arengutasemest ja lähima arengu vallast. Individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel arvestatakse iga õpilase individuaalseid võimeid, hetke arengutaset ja lähima arengu valda. Juhul, kui õpilase teadmiste ja oskuste tase ületab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe matemaatika ainekava õpitulemustes ja õppesisus esitatu, lähtutakse IÕK koostamisel põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe matemaatika ainekavades esitatud õppesisust.

Õppesisu I arengutasemel

Tegevused esemetega, suuruskujutlused

Esemete vaatlemine ja eristamine, nimetamine: esemed klassis, õpilaste riietusesemed, koolitarbed, mänguasjad, puuviljad. Esemete otstarve.

Esemete värvuse eristamine ja väljendamine.

Esemete võrdlemine värvuse, suuruse järgi (suur-väike, pikk-lühike, ühesuurused)

Esemete leidmine tunnuse järgi, rühmitamine etteantud tunnuse alusel, tunnuse sõnastamine.

Vormikujutlused

Ümmargused ja kandilised objektid. Pallide, kuubikute, klotside võrdlemine kuju, kuju- värvuse ja kuju-suuruse järgi näidisele toetudes.

Esemete ja graafiliste kujutiste (ring, kolmnurk, nelinurk) rühmitamine kuju (ümmargune, kandiline) järgi.

Graafiliste kujutiste kopeerimine (joonte tõmbamine).

Ruumikujutlused

Oma keha tajumine. Kehaosad.

Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtuvalt: ruumisuhted *minu ees – minu taga, ette – taha*.

Objektidevahelised ruumisuhted: *peale – alla, peal – all, kõrval, juures*.

Ajakujutlused

Päev - öö.

Päeva osad: öö, päev. Inimeste tüüpilised tegevused päeval, öösel.

Piltpäevaplaan.

Isikliku päevaplaani täitmine: *praegu, enne, pärast, samal ajal*.

Nädal. Kooli- ja puhkepäevad.

Aasta. Aastaaja tajutavad tunnused.

Hulgakujutlused

Objektide rühma vaatlemine.

Hulga suuruse tajumine (üks-palju).

Hulkade moodustamine ühise tunnuse alusel.

Standardsete hulkade tajumine. Hulk-arv seos ilma loendamiseta (kuni 2 elementi hulgas), hulkade ja hulgakaartide tajumine.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab esemeid ja nende kujutisi (3–4) värvuse, suuruse, vormi järgi;
- 2) võrdleb esemeid värvuse, suuruse ja kuju järgi;
- 3) eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi;
- 4) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel;

- 5) nimetab tuttavate esemete (nende kujutiste) rühma;
- 6) eristab hulki põhimõttel ÜKS-PALJU;
- 7) mõistab suhteid peal, ette – taha, peale – alla, kõrvale, asetab esemeid nimetatud kohale;
- 8) eristab tegevuste järjestust: praegu, enne, pärast;
- 9) teab tüüpilisi päeval ja öösel sooritataavaid tegevusi;
- 10) tegutseb lihtkorralduste alusel ning õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades;
- 11) osaleb mõnes õpitud laua- või arvutimängus.

Õppesisu II arengutasemel:

Tegevused esemetega, suuruskujutlused

Esemetest või nende kujutistest (3-4 elementi) jadade koostamine suurstunnuste järgi nii kasvavas kui kahanevas järjekorras.

Esemete ja nende kujutiste võrdlemine (*pikk-lühike, ühepikkused; kõrge-madal, ühekõrgused, lai-kitsas, ühelaiused; ühesuurused*).

Eri mahuga anumad.

Vormikujutlused

Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik.

Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine.

Mustrite koostamine. Geomeetrilistest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades.

Ruumikujutlused

Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtudes.

Objektidevaheliste ruumisuhete tajumine: *ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane*.

Esemete asukoha määratlemine ja paigutamine õpitud ruumisuhete piires:

Üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga- järel; kõrval, juures, vahel, keskel.

Sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures).

Kaugel-lähedal.

Ajakujutlused

Täna, eile, homme, seostamine tunniplaaniga, nädalapäevade nimetustega.

Ööpäeva osad: öö, päev, hommik, lõuna, õhtu, öö; iseloomulikud (tuttavad) tegevused ja seisundid.

Enne, pärast, ruttu, kaua.

Aasta. Aastaajad ja nimetused.

Kell. Täis- ja pooltund. Täistundide seostamine laste tegevustega.

Vanus. Sünnipäev.

Hulgakujutlused

Hulga samaväärsuse säilimine elementide asukoha ja paigutuse muutumisel.

Objektide rühmade (hulgakaardi) vaatlemine, üks-üheses vastavuses võrdlemine (peale, kõrvale asetamisega).

Tulemuse sõnastamine: on samapalju, on rohkem, on vähem.

Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine üksühesele vastavusele toetudes.

Hulkade moodustamine elementide (võta pallid), arvu (võta kaks), elementide ühe kuni kahe tunnuse (võta suured punased), arvu ja tunnuse järgi (võta kaks suurt palli).

Hulga elementide loendamine.

Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega

Arv kui hulga tunnus: hulk-arv seos. Loendamine vastavalt õpilase võimetele.

Uue arvu moodustamine eelmisele ühe juurdelisamise teel.

Arvu suurendamine ja vähendamine toetudes abivahenditele (eeltöö liitmisele ja lahutamisele).

Arvule vastavate hulkade tajumine ja moodustamine.

Arvurida, arvu naabrid.

Hulga jaotamine osahulkadeks. Arvu koostis (liitehitus).

Arv-number. Seos hulk-arv-number.

Järgarvud (esimene, teine, kolmas, neljas, viies).

Arvu ja järgarvu vastandamine.

Rahühikud

Euro 5-, 10-, 20-, 50- eurosed paberrahad, nende äratundmine.

Euromündid (1ne ja 2ne euromünt). Sendid, eristamine euromüntidest.

Paberraha vahetamine. Raha praktiline kasutamine ostude, maksete tegemisel. Poemäng.

Mõõtmine

Mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega. Mõõtmise tulemuse sõnastamine arvuga.

Meeter Raskus. Kaalumine käega, objekti raskuse tajumine.

Eri raskusega objektide võrdlemine lihastundlikkuse alusel: kerge-raske, kergem-raskem.

Kaalumine kaaluga. Kilogramm.

Mahtvusmõõtmine.

Praktilised mõõtmised.

Tekstülesanded

Jutukesed matemaatilistest situatsioonidest (hulkade ja mõõtude seostest): ühendamine, kokkuloendamine, osahulga eraldamine, kahe hulga võrdlemine.

Kasutatakse praktiliselt läbitehtavaid ülesandeid, mille lahendus on saavutatav situatsioonpildile toetudes.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka kahanevat jada;
- 2) võrdleb objekte õpitud suurustunnuste järgi;
- 3) tunneb geomeetrilisi kujundeid (ring, nelinurk, kolmnurk), oskab neid nimetada;
- 4) rühmitab objekte, graafilisi kujutisi (5–7) kahe tunnuse alusel;
- 5) teab naturaalarvude järjestust 1–10, seostab hulga, arvu ja numbri;
- 6) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1–10 piires;
- 7) vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses;
- 8) suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise ülesandeid;

- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust ja nimetusi;
- 10) teab oma vanust ja sünnipäeva;
- 11) tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega.
- 12) tunneb käibelolevaid rahaühikuid (1-, 2-, 5- ja 10-euroseid), eristab 1- ja 2-eurost münti sentidest;
- 13) oskab mõõta mõõdupulgaga, sammudega, kaaluga.

Õppesisu III arengutasemel:

Tegevused esemetega, suuruskujutlused

Esemete ja nende kujutiste võrdlemine kõrguse, paksuse/jämeduse, sügavuse, mahu tunnuste järgi.

Jadade koostamine suurstunnuste järgi. Jadade piiride sõnastamine (see põõsas on kõige madalam, see kuusk on kõige kõrgem).

Vormikujutlused

Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik.

Äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine.

Mustrite koostamine. Geomeetrilistest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades.

Ruumikujutlused

Eseme asukoha määramine oma keha suhtes, teise eseme suhtes muutuvates tingimustes ruumis ja tasapinnal.

Ruumisuhteid sisaldavate tegevusjuhiste mõistmine ja täitmine.

Ajakujutlused

Aastaring. Aasta ja 12 kuud. Aastaajad, seostamine kuudega.

Kalender. Kalendri kasutamine.

Nädala- ja kuupäeva seostamine toetudes kalendrile.

Kella tundmine. Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund (lähtudes õppekeelest).

Ajakavad: sõiduplaan, elektrooniline tabloo.

Aja planeerimine seoses enda tegevusega.

Hulgakujutlused

Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine.

Hulkade praktiline ühendamine, eraldamine, jaotamine osahulkadeks.

Hulga koostisse kuuluvate osahulkade variatiivsus.

Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega

Arvu koostis. Arvu liitehitus. Liitmine ja lahutamine. Märgid +, -, =.

Arvu liitehituse kasutamine liitmisel ja lahutamisel, arvu kümnendkoostise tutvustamine.

Naturaalarvude järjestus 1-100 piires kasutades abivahendeid (arvutabel).

Täiskümnete numeratsioon 100-ni.

Järgarvude praktiline kasutamine igapäevaelus.

Rahaühikud

Raha saamine ja kasutamine: palk, pension, sisseostud, üür, erinevad teenused, jne.Taskuraha. Raha kokkuhoid.

Praktilised ülesanded rahaga: ostmine, müümine, maksmine. Väikeste ostude sooritamine kaupluses.

Hinnasiltide leidmine ja lugemine. Hinna ja olemasoleva raha seos. Poemäng.

Mõõtmine

Pikkusühikud: cm, m, km.

Raskusühikud: g, kg;

Mahu mõõtmine koduste vahenditega (klaas, lusikas)

Skaalad. Kraadiklaasid (termomeetrid), toa-ja välistemperatuuri näit, ülesmärkimine, praktiline võrdlemine. Kehatemperatuur.

Praktiline mõõtmine (sh enda pikkus, kaal, kinganumber).

Tekstülesanded

Elulise sisuga 1-tehteliste tekstülesannete suunatud koostamine ja lahendamine (ülesannete sisu modelleeritakse näitvahenditega (pildid, skeemid) või praktilise tegevusega).

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) võrdleb esemeid või nende kujutisi ning koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi;
- 2) koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi;
- 3) rühmitab 2–3 üldistustasandil, moodustab allrühmasid;
- 4) teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses;
- 5) loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi numbreid;
- 6) liidab ja lahutab õpitud arvuvalla piires;
- 7) kasutab tehteid vastavalt matemaatilisele situatsioonile;
- 8) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega;
- 9) kasutab kalendrit;
- 10) teab kuupäeva ja kellaaja märkimise viise;
- 11) kasutab raha õpitu piires praktilises situatsioonis;
- 12) mõõdab õpitud mõõteriistadega.

5. TÖÖÕPE

Tööõppe rõhuasetused

II arengutase

Tööõppe tundideks vajalikke baasoskusi kujundatakse õpilastel 1.-5. kooliaastal kunsti ja käelise tegevuse tundide raames. Alates 6. klassist kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist stereotüüpsetes situatsioonides tööõppe tundides (II arengutasemel).

Omandatakse üksikuid töövõtteid, võtete õiget järjestust lihtsates ruumide, rõivaste ja jalatsite korrashoiu ning toidu valmistamisega seotud töödes.

Vastavalt õpilaste võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd.

Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, ulatada, hoida, panna, viia, rühmitada jne.

Individuaalse koostöö korral antakse õpilasterühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt. Töötatakse samaaegselt ühes ruumis/territooriumil ja ühise teema järgi (nt igal õpilasel on oma maalapp riisuda), samas individuaalse juhendamise järgi.

Järjestikuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist/tegevusest ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni/tegevust.

Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilastele arvestades nende võimeid ja oskusi.

Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistevuses. Luuakse teadmine, et tuleb teha nii meeldivad kui ka vähem meeldivad tööd.

III arengutase

Kolmandal arengutasemel täiustatakse/kinnistatakse omandatud ja õpitakse uusi töövõtteid.

Õpitakse kasutama enamlevinud kodumasinaid.

Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö tulemus saabub alles teatud aja möödudes (nt külvamine).

Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid (näit teiste abistamine).

Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd, st tööd tehakse üheaegselt ning ühist eesmärki silmas pidades (nt klassi koristamine). See võimaldab anda igale õpilasele tema võimetele vastava tööülesande ning seeläbi kujundada õpilaste võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama.

Õpilast suunatakse oma töö tulemusi hindama/kontrollima.

Tööõppe õpetamise põhimõtted

Tööõppe õpetamise eesmärgiks toimetulekuõppes on õpilaste esmaste tööharjumuste kujundamine ning seeläbi võimalikult adekvaatse isikliku ja sotsiaalse identiteedi loomine, mis omakorda tagab laiaulatuslikuma integratsiooni ühiskonda.

Tööõppe õpetamine on tihedalt lõimunud teiste ainete õpetamisega.

Tööõppe tundides käsitletav teema võib olla üldõpetuse põhimõttel läbiviidava õppetöö teljeks.

Tööõppe aine hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning nende lähiümbruses vastavalt õpilaste vajadustele. Õpilastel kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöödega toimetulekuks ning toeks elukutsevalikul.

Tööõppe tundides õpitu toetab õpilaste ametivalikut ning seeläbi integratsiooni ühiskonda.

Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel/juhendi abil kasutama. Õpilased õpivad tundma ja täitma igapäevatöödega seostuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid.

Olulised on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ning probleemide lahendamise oskused.

Õpetus taotleb tegevuspädevuse kujunemist:

- praktilise tegevuse oskuste kasutamine stereotüüpsetes ja vähe varieeruvates situatsioonides;
- praktilise tegevuse omandamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades;
- osalemine jõukohases ühistegevuses
- oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt mälu kujutlustele toetudes või näidisega võrreldes;
- tegevuste sooritamise oma oskuste piires iseseisvalt.

Vajalik on koostöö koduga ning erinevate ettevõtete ning ametiasutustega, et õpilased saaksid omandatud oskusi rakendada variatiivsetes situatsioonides.

Tööõppe tundide läbiviimisel arvestatakse iga õpilase füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid iseärasusi ning sotsiaalseid oskusi (koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine).

Õpilastel kujundatakse võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse.

Õpetatakse mõistma töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust.

Õppesisu teemad käesolevas ainekavas on esitatud võimalike valikuvariantidena. Õppesisu täpsustatakse kooli õppekavas vastavalt kooli piirkonna ja /või kooli arengusuundadele.

Tööõppe tundide läbiviimiseks on koolis sisustatud õppeklass ja/või ruum(id) vajaminevate töökohtade ja seadmetega.

Õppesisu II arengutasemel:

1. Ruumide korrashoid ja koristamine.

- 1) Eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine.
- 2) Mööbli paigutamine klassiruumis.
- 3) Koristusvahendid: harjad, kühvlid, mopid, lapid, puhastusvahendid.
- 4) Tolmu pühkimine.
- 5) Põranda pühkimine.
- 6) Põranda pesemine mopiga,
- 7) Põrandate ja põrandakatete puhastamine.
- 8) Tahvli, laudade ja uste pesemine.
- 9) Puhastusainete hoiatavad tingmärgid (tuleohtlik, mürgine) ja nende arvestamine tegevustes.
- 10) Kummikinnaste kasutamine.
- 11) Lillede kastmine.
- 12) Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine.

2 Inimene ja töö.

- 1) Tuttavad elukutsed ja ametid.

3. Asjad ja nende korrashoid.

- 1) Minu oma, meie oma.
- 2) Oma asjade, töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine.
- 3) Töökoha koristamine.

4.Toitlustamine ja köögitööd.

- 1) Hommiku-, lõuna ja õhtusöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle.
- 2) Pidulik laud: küünlad, linikud, lilled, nõud.
- 3) Hommiku- ja õhtusöögi laua katmine ja koristamine.
- 4) Abistamine lõunalaua ning piduliku laua katmisel

- 5) Hügieeninõuded köögis töötamisel: käte pesemine, rõivastus.
- 6) Köögi sisustus ja selle kasutamine:apid, kraanikauss.
- 7) Kodumasinad ja ohutusnõuded nendega töötamisel
- 8) Kodumasinade kasutamine abiga: pliit, külmutuskapp, nõudepesumasin, veekeetja, röster, kohviaparaat, mikser, vahvlimasin.
- 9) Nõude pesemine, nõudepesuvahendi kasutamine.
- 10) Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine.
- 11) Köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse.

5. Toidu valmistamine.

- 1) Lihtsa hommikusöögi valmistamine.
- 2) Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine.
- 3) Saia/leiva röstimine rösteris.
- 4) Vee keetmine veekeetjaga.
- 5) Tee-ja mahlakontsentraadist külma ja kuuma joogi valmistamine.
- 6) Puuviljade, aedviljade tükeldamine. Aedviljasalati valmistamine.
- 7) Valmistaigna rullimine, tükeldamine, küpsetamine.
- 8) Küpsiste, saiakeste küpsetamine valmistaignast, nende kaunistamine.

6. Rõivastus ja selle hooldus.

- 1) Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale.
- 2) Piduliku, igapäevase, sportliku riietuse valik.
- 3) Rõivaste, jalanõude puhtus (pesu pesemine käsitsi).
- 4) Musta pesu hoidmine.
- 5) Pesu kuivatamine nööri, pesurestil.
- 6) Jalanõude kuivatamine.
- 7) Kummijalanõude pesemine.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meeldetuletamisel;
- 2) viib alustatud töö enamasti lõpuni;
- 3) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;
- 4) täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst;
- 5) koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha;
- 6) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks, abistab laua katmisel;
- 7) teeb lihtsaid köögitöid;
- 8) tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada;
- 9) tunneb peamisi hoiatavaid tingimärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel;
- 10) valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) osaleb päeva planeerimisel, suunamisel järgib päevaplaani.

Õppesisu III arengutasemel:

1. Ruumide korrashoid ja koristamine.

- 1) Mööbli ratsionaalne paigutamine klassis, eluruumides.
- 2) Ühiselt kasutatavate ruumide (trepikojad) korrashoid ja koristamine.
- 3) Puhastusainete hoiatavad tingimärgid ja nende arvestamine tegevustes.
- 4) Kummikinnaste kasutamine.
- 5) Seinte (värvitud, plaaditud) pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine.
- 6) Valamute, WC-pottide puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine.
- 7) Peeglite pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine.
- 8) Kodutekstiilide kasutamine.
- 9) Pehme mööbli, puhastamine.
- 10) Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel.

11) Vajalike kodutööde planeerimine nädalaks.

2.Inimene ja töö.

- 1) Kodukoha lähedal asuvad ettevõtted.
- 2) Õpilastele sobivad ametid: koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, laadija, sulane jms.
- 3) Töötamine erinevates õppetöökodades: puutöökoda, aed, pesuköök, õppeköök jne.
- 4) Kutse õppimise võimalused.
- 5) Puudega inimeste töökodade (toetatud töötamine) tutvustamine.
- 6) Üksteise abistamine töödes.
- 7) Vanade inimeste, nooremate ja puudega inimeste abistamine.
- 8) Abi palumine töö tegemisel.

3.Asjad ja nende korrashoid.

- 1) Meie oma, võõras.
- 2) Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanek peale kasutamist ja hoidmine.
- 3) Erinevate panipaikade korrashoid ja koristamine.
- 4) Asjade pakkimine väljasõiduks, ekskursiooniks. Vajalike asjade nimekirja koostamine.

4.Toitlustamine ja köögitööd.

- 1) Lõunasööginõude valimine ja paigutamine.
- 2) Lõunasöögilaua katmine ja koristamine.
- 3) Teemaatiliste pidulaudade katmine.
- 4) Rootsi laud, selle katmine.
- 5) Ühekordsete nõude kasutamine.
- 6) Piknikukorvi komplekteerimine, piknikulaua katmine.
- 7) Kodumasinad ning ohutusnõuded nendega töötamisel.
- 8) Kodumasinade kasutamine: elektri- ja gaasipliit, nõudepesumasin, veekeetja, kohviaparaat, mikser.
- 9) Kodumasinade puhastamine.

- 10) Sõela kasutamine.
- 11) Riivi kasutamine.
- 12) Pajalappide/kinnaste kasutamine.
- 13) Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine.
- 14) Toiduainete säilitamine külmikus.
- 15) Prügi sorteerimine.

5.Toidu valmistamine.

- 1) Leiva, saia, vorsti lõikamine.
- 2) Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine.
- 3) Puljongi valmistamine kontsentraadist.
- 4) Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine.
- 5) Makaronide, muna keetmine.
- 6) Aedviljade puhastamine ja koorimine.
- 7) Praekartulite valmistamine.
- 8) Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised).
- 9) Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga.
- 10) Toidu soojendamine.
- 11) Toidu serveerimine ja kaunistamine.
- 12) Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel.

6.Sisseostude tegemine.

- 1) Järgmise päeva menüü suunatud koostamine ja sisseostude planeerimine.
- 2) Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel.

7.Rõivastus ja selle hooldus.

- 1) Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, ainult keemiline puhastus, vajab triikimist, ei vaja triikimist.
- 2) Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu.

- 3) Pesu pesemine automaatpesumasinaga: pesu panek masinasse, sisselülitamine, pesu väljavõtmine.
- 4) Pesupulbri valimine.
- 5) Automaatpesumasina temperatuuri reguleerimine pesumärkide järgi.
- 6) Pesu pesumajja viimine.
- 7) Triikraua sisse- ja väljalülitamine.
- 8) Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile.
- 9) Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine.
- 10) Pesu triikimine.
- 11) Triikimise ohutusnõuded.
- 12) Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine.
- 13) Rõivaste kokkupanek.
- 14) Nööbi õmblemine, soki nõelumine, õmbluste parandamine, paigad/aplikatsioonid.
- 15) Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus).
- 16) Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine.
- 17) Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Ehted, kosmeetika.
- 18) Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine.
- 19) Kingsepp.

8. Hooajatööd

- 1) Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine.
- 2) Taimede ümberistutamine.
- 3) Hooajatööd kooli lähiümbruses.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teeb juhendamisel majapidamistöid ning lihtsamaid töid õues ja aias;
- 2) viib alustatud töö lõpuni;

- 3) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks;
- 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös;
- 5) teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid;
- 6) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab seda pärast söömist;
- 7) planeerib abiga menüüid, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu;
- 8) tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada;
- 9) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt, majapidamismasinatelt, puhastusvahenditelt ja oskab nende järgi tegutseda;
- 10) valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) planeerib abiga päeva- ja nädalaplaani, järgib seda.

6. KUNST JA KÄELINE TEGEVUS

Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused

I arengutase

I arengutasemel arendatakse õpilase peenmotoorikat ning silma ja käe liigutuste koordineerimist.

Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskuju või näidise järgi. Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.

Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi; suunatakse hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.

Õpilasi innustatakse tehtust rõõmu tundma. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.

Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

II arengutase

Jätkatakse peenmotoorika ning silma ja käe koostöö arendamist. Pikendatakse töö teostamiseks vajalikku keskendumisvõimet. Lisandub käsitöö.

Tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi, uusi töövõtteid ning ohustehnika nõudeid. Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.

Tööd teostatakse eeskju või näidise järgi etappide kaupa. Harjutatakse terviku moodustamist osadest ja järjestama osatoiminguid õpitegevuses. Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes. Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi.

Õpilastele võimaldatakse materjali- ja teostusvalikuid.

Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine). Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Taotletakse, et õpilane lõpetaks alustatud töö.

III arengutase

Kujundatakse lihtsa iseseisva töö oskusi. Tööd teostatakse valdavalt näidise, lihtsate tööjuhiste, skeemide jms järgi.

Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana stereotüüpsetes ja osaliselt muutuvates tingimustes. Harjutatakse toimingute suunatud planeerimist. Uuritakse töövahendite ja materjalide sobivust. Õpilased õpivad looma kujutlust tulemusest, järjestama osatoiminguid ning valima vahendeid. Areneb suunatud enesekontroll, toimingu valminud tööd võrreldakse näidisega.

Õpilane kommenteerib õpetaja suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.

Oluline on loomingust esteetilise elamuse saamine. Õpilased hakkavad oma tundeid vastavalt võimetele kunstis väljendama. Vaadeldakse kaaslaste töid, külastatakse kunstinäitusi ja muuseume.

Kunsti ja käelise tegevuse õpetamise põhimõtted

Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teistes ainetes käsitletavate teemadega.

Kunsti ja käelise tegevuse tundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha.

Kunstiõpetuse kaudu ärgitatakse õpilasi väljendama oma emotsioone, arendatakse kõnelist väljendusoskust ja loovust.

Kunsti ja käelise tegevuse tunde võib läbi viia õppekäikudena, külastades õpilastega näitusi, muuseume, käsitöökodasid jms.

Kunsti ja käelise tegevuse õpetuse tundidel on oluline roll rahvakunsti tutvustamisel. Tundide planeerimisel arvestatakse aastaringi eesti rahvakalendris ja rahvuslikke tähtpäevi.

Kunsti ja käelise tegevuse tundides õpitakse vaatlema esemeid (tunnused, osad), esemeid kirjeldama ja kujutama eri tehnikaid ning materjale kasutades.

Kunstil ja käelisel tegevusel on kõnearenduslik suunitlus. Esialgu saadab õpilase tegevust kõnega õpetaja, seejärel suunatakse õpilasi üha rohkem oma tegevust ise kõnega saatma. Hiljem tehakse ühiselt (õpetaja-õpilased) tehtud tööst sõnaline kokkuvõte.

Õpetamine kunstiõpetuse ja käelise tegevuse tundides toimub õpilastele positiivsete emotsioonide loomise kaudu. Töö lõppedes antakse tööle positiivne hinnang, kiidetakse õpilast ja julgustatakse edaspidi aktiivselt käelises tegevuses osalema.

Õpetajapoolse abi ja juhendamise ulatus sõltub õpilase füüsilistest ja vaimsetest võimetest. Tööd teostatakse vastavalt õpilaste arengutasemele ja individuaalsetele võimetele, kas koostöös õpetajaga (ühistöö kogemused), etapiviisiliselt näidise järgi või kasutatakse näidist ning tööjuhiseid (piktogramm, skeem, tingmärgid).

Õppesisu I arengutasemel:

1. Kujutamissopeetus: Lihtsa objekti (pall) kujutamine vaatluse järgi. Näo osade kujutamine.

Värvusõpetus: Põhivärvuste eristamine ja seostamine ümbritseva elu esemetega. **Materjaliõpetus:** Loodusliku materjali korjamine ja rühmitamine tajutavate tunnuste alusel. Meisterdamine looduslikust materjalist. Muud materjalid: paber, riie, karusnahk, puu, klaas. Materjalide rühmitamine.

2. Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon: Lihtsate kaheosaliste mustriribade koostamine (ladumine, trükkimine).

3. Tehnikate õpetus: Fooni- ja ilupaberite valmistamine. Lihtsad trükitehnikad: pintsli-, peegel- ja lõngatrükk. Puhumistehnika.

4. Voolimine: Voolimise algvõtted: pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine, rullimine, veeretamine. Lihtsa üheosalise objekti voolimine. Jäljendite vajutamine.

5. Paberi- ja papitööd: Paberi rebimine, kortsutamine, lõikamine, liimimine. Aplikatsioonitööd ettevalmistatud detailidest.

6. Tekstiilitööd: Lõnga ja paela lõikamine. Lõngapildi kleepimine. Riideribade kleepimine.

7. Muud materjalid: Oskab tuttava töövahendiga tegutseda õpetaja suunamisel. Tutvumine erinevate materjalidega: nahk, puit, metall. Tutvumine erinevate töövahenditega.

8. Tehniline modelleerimine: Mänguklotsidest ehitamine (ladumine üksteise kõrvale, peale). Kujundite ladumine.

9. Teemaatilised tööd: Teemakohase analüüsitud üksikobjekti kujutamine.

10. Ohutusnõuded ja tööpaik: Käärde, liimi, värvide kasutamine. Oma töökoha koristamine õpetaja korralduste järgi.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teab esmaseid voolimisvõtteid;
- 2) voolib lihtsamaid vorme;
- 3) katab värviga selge kontuuriga lihtsa pildi;
- 4) kasutab värve: õige pintslihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintsli pesemine;
- 5) hoiab kääre käes ja kasutab abiga;
- 6) liimib abiga kujundeid aluspaberile;
- 7) eristab põhivärvusi;
- 8) paigutab vaasi lilli, oksid;
- 9) tegutseb tuttava töövahendiga õpetaja suunamisel;
- 10) korraldusel korrastab abiga oma tööpaiga;
- 11) juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliiatsi, pintsli, liimi ja käärde kasutamisel.

Õppesisu II arengutasemel:

- 1) **Kujutamissopeetus:** Inimese kehaosad, nimetamine ja kujutamine. Eelnevalt analüüsitud lihtsa loodusliku objekti (õis, puu, lind) kujutamine vaatluse järgi.
- 2) **Värvusõpetus:** Põhivärvuste segamine, värvuse hele ja tume toon.
- 3) **Materjaliõpetus:** Looduslikud - ja tehismaterjalid. Kompositsioonid looduslikest materjalidest. Taaskasutuse põhimõtted. Meisterdamine olmejääkidest.
- 4) **Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon:** Riba- ja ringmustrite koostamine. Tarbeesemete ja nende kujutiste dekoreerimine (nt. käpik, sall, linik, vaas, taldrik). Ruumide kaunistamine juhendamisel.
- 5) **Tehnikate õpetus:** Tutvumine trüki- ja paljundustehnikatega (akvatušš, diatüüpia jt. Tehnikad).
- 6) **Voolimine:** Lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti (seen) voolimine. Voolitud esemete värvimine, glasuurimine.

- 7) **Paberi- ja papitööd:** Pabermaterjalid: kartong, papp, paberite liigid. Tööd pabermaterjalidest. Kujundite lõikamine paberist. Ajakirjast piltide lõikamine. Paberi voltimine, lihtsad voltimistööd.
- 8) **Tekstiilitööd:** Punkteerimine erinevatel materjalidel. Lõngapildi (mustri) tikkimine papile orientiiride järgi. Riideribade lõikamine. Riidematerjalide põimimine, sõlmimine, kerimine. Märgvoltimine.
- 9) **Muud materjalid:** Naharibade ja-kujundite lõikamine, kleepimine, sõlmimine. Lihtsad nahkehistööd. Tutvumine tööriistadega: haamer, saag, kruvikeeraja. Tööd tehismaterjalidest. Tööd jääkidest.
- 10) **Tehniline modelleerimine:** Mudelite valmistamine karpidest, topsidest.
- 11) **Temaatilised tööd:** Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi. Temaatilised ühistööd (nt. kollaaž). Aastaaegade kujutamine kasutades erinevaid tehnikaid.
- 12) **Ohutusnõuded ja tööpaik:** Elementaarsed ohutusnõuded nõela, haamri, sae jne käsitlemisel. Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul. Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti;
- 2) värvib kontuuri piires;
- 3) kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid;
- 4) kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel;
- 5) kasutab abiga niiti ja nõela;
- 6) käsitseb ohutult tööriistu: lööb naela, saeb abiga;
- 7) liimib erinevaid materjale;
- 8) segab uute toonide tekitamiseks põhivärvusi;
- 9) helestab ja tumestab värvusi;
- 10) teeb juhendamisel looduslikust materjalist kompositsioone;
- 11) oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile;

12) jälgib tööpaiga korrasolekut;

13) teab ja järgib ohutusnõuded nõela, haamri, kruvikeeraja ja sae käsitlemisel.

Õppesisu III arengutasemel:

- 1) **Kujutamissopeetus:** Keha proportsioonide arvestamine inimese kujutamisel. Figuuride gruppi paigutamine. Lihtsate esemete rühma kujutamine vaatluse järgi.
- 2) **Värvusopeetus:** Lihtsa toonirea koostamine. Soojad ja külmad värvused. Meeleolude väljendamine ja kuulatava muusika kujutamine värvuste kaudu. Teemaatilised värvikombinatsioonid (jõulud, lihavõtted jt.)
- 3) **Materjaliopeetus:** Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid. Materjalide sobivus. Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel.
- 4) **Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon:** Mustri kujundamine erinevatest detailidest. Tarbeesemete kaunistamine. Kujundustööd klassis ja kodus. Vitraaž.
- 5) **Tehnikate opeetus:** Templite valmistamine. Materjalitrükk. Graafiline punkt ja joon. Ornamentika.
- 6) **Voolimine:** Lihtsa tarbeeseme voolimine ja dekoreerimine. Inim- ja loomafiguuride voolimine.
- 7) **Paberi- ja papitööd:** Šablooni kasutamine. Tarbeesemete (karp) meisterdamine ja dekoreerimine. Paberdetailidest mänguasja, liikuva pildi jms. meisterdamine.
- 8) **Tekstiilitööd:** Tekstiilkollaaž, tekstiilimaal, trükkimine riidele. Lihtsad õmblustööd (mänguasjad). Märg- ja nõelviltimine. Heegeldamise põhivõtted. Tikkimise põhipisted. Paelte sõlmimine ja punumine.
- 9) **Muud materjalid:** Puidu ehistööd: värvimine, lakkimine. Lihtsa tarbeeseme valmistamine puidust.
- 10) **Tehniline modelleerimine:** Maketi meisterdamine.
- 11) **Teemaatilised tööd:** Tunnete ja meeleolude väljendamine õpitud tehnikate abil. Lihtsa situatiivse tegevuse kujutamine (nt. seeni korjamas, suusatamas).
- 12) **Ohutusnõuded ja tööpaik:** Ohutusnõuded tööriistade jms kasutamisel.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) voolib lihtsa tarbeeseme;

- 2) joonistab abiga teemakohase pildi;
- 3) väljendab oma tundeid joonistamise ja maalimise kaudu, oskab kasutada erinevaid tehnikaid;
- 4) kasutab sihipäraselt niiti ja nõela;
- 5) käsitseb õpitud tööriistu;
- 6) teab ja eristab sooje ja külmi toone;
- 7) teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele;
- 8) osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks;
- 9) valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist;
- 10) korrastab iseseisvalt tööpaiga;
- 11) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.

7. MUUSIKAÕPETUS

Muusikaõpetuse rõhuasetused

I arengutase

Äratatakse õpilastes huvi muusika ja rütmika vastu.

Rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd, õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos.

II arengutase

Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.

Õpitakse sihipäraselt kasutama rütmipille. Pillimängu, laulmise ja laulumängudes osalemise kaudu arendatakse eri kehaosade koostööd.

Suunatakse hindama muusikat *meeldib – ei meeldi*-põhimõttel.

III arengutase

Tähelepanu pööratakse muusikale kui harrastusele. Õpilasel aidatakse orienteeruda tänapäeva muusika eri stiilides ja luuakse võimalused oma eelistuste kujunemiseks.

Muusikaõpetuse õpetamise põhimõtted

Muusikaõpetus lõimub toimetulekuõppes kogu õppeprotsessiga. Tundide planeerimisel ja läbiviimisel arvestatakse õpilaste vaimseid ja füüsilisi võimeid.

Muusikaõpetuse kaudu arendatakse õpilaste suhtlemis- ning eneseväljendusoskust.

Muusikaõpetuse tundides arendatakse laule kuulates ja lauldes õpilaste kõnet (sõnavara, kõnemõistmine, ilmekus).

Õpitegevuses lõimitakse muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud.

Muusikapalade valikul arvestatakse õpilaste ea- ja jõukohasusega, elust ja ümbritsevast keskkonnast tuleneva temaatikaga, õpilaste huvidega, emotsionaalse köitvusega.

Muusikaõpetuse tundides kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid ja hoiakuid. Laulu ja muusika abil väljendatakse oma tundeid, õpetatakse tajuma erinevaid meeleolusid, arendatakse muusikalist maitset.

Muusikaõpetusel on oluline roll õpilastele rahvuskultuuri tutvustamisel, selles osalemises, rahvuskommete ja -tavade õpetamisel (tihe side elu-ja toimetuleku õppe, kunsti ja käelise tegevuse tundidega).

Muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine, milles saadakse ühismusitseerimise ja ühise tegutsemise kogemust ning positiivset elamust.

Tundidest saadav tagasiside on emotsionaalselt positiivne, iseseisvusele julgustav.

Õppesisu I arengutasemel:

1.Muusika kuulamine.

- 1) Helid ja mürad looduses ja ruumis.
- 2) Helide (looduses, linnas) kuulamine, matkimine, väljendamine liigutuste ja sümbolitega.
- 3) Kuuldud hääle seostamine pildiga. Inimhääle eristamine teistest häältest.
- 4) Muusikalised mängud. Eristab meloodia iseloomu. Lemmiklooma matkimine muusika saatel, muusika iseloomu väljaselgitamine.
- 5) Helide ja vaikuse vahelduv tajumine. Reageerimine vastavalt muusika iseloomule (plaksutamine, lehvitamine, käte, jalgade, kehaga liigutamine).

- 6) Õpitud laulude äratundmine.
- 7) Lihtsamate žanride äratundmine (laul, tants).
- 8) Kaaslase esinemise jälgimine.

2.Laulmine.

- 1) Õpetaja laulmise kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasalaulmine. Astmenimed ja käemärgid.
- 2) Osalemine laulmisel: plaksutab või laulab kaasa.
- 3) Nime-, tere-, värvi- ja iseteenindamislaulud.
- 4) Laulud vastavalt päevaosale, aastarütmile.
- 5) Esinemine teistele.

3.Pillimäng.

- 1) Muusikale kaasamängimine kehapillil (rütmi kaasaplaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel.
- 2) Rütmi kaasamängimine saatemuusikaga (randmekuljused, marakas, kõlapulgad).
- 3) Mängimine pillil, üks heli; heli ja vaikuse vaheldumine; palju helisid.

4.Muusikalis-rütmiline liikumine.

- 1) Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile ja muusika meeleolule (paigaltammumine).
- 2) Eristab inimhääli teistest häältest.
- 3) Tunneb ära korduvaid hääli ja mürasid ruumis ja looduses.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab inimhääli teistest häältest;
- 2) tunneb ära korduvad hääled ja müra ruumis ja looduses;
- 3) eristab ühe ja mitme rütmipilli heli;
- 4) tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule kas käte, jalgade või keha liikumisega;
- 5) laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel;

- 6) kasutab rütmipille;
- 7) mängib muusikale kaasa rütmipillil;
- 8) matkib liigutusi, liigub õpetaja eeskujul vastavalt muusikale.

Õppesisu II arengutasemel:

1. Muusika kuulamine.

- 1) Muusikapalade kuulamine.
- 2) Erinevate häälte äratundmine (nais-, mees-, lastehääled). Marsi eristamine teistest rütmidest.
- 3) Muusikapalade tunnuste *kurb-rõõmus*, *vali-vaikne*, *kiire-aeglane*, eristamine muusikalistes näidetes ja väljendamine liikumises. Dünaamika ja tempo muusikapalades.
- 4) Kontsertide külastamine.
- 5) Esinemine muusikatunnis kaasõpilastele ja koolipidudel.
- 6) Eesti rahvamuusika.
- 7) Eesti levimuusika.

2. Laulmine.

- 1) Muusikaastmed ja käemärgid, koordinatsiooni ja muusikalise kuulmise arendamine
- 2) Jõukohaste rahva- ja lastelaulude laulmine.
- 3) Tuttavate meloodiate äratundmine.
- 4) Laulu sisule vastava karakteriga ilmikas laulmine, hääle tugevuse muutmine lauldes.
- 5) Tunnete väljendamine laulu ja muusika abil.
- 6) Laulmine mitmekesi ühtses tempos.
- 7) Hoidumine hääle liigsest pingutamisest.
- 8) Oma (laulu)hääle äratundmine lindilt.

3. Pillimäng.

- 1) Pillirühmad. Kuulamine ja nende eristamine kuulamisel.
- 2) Rütmide kuulamine ja taasesitamine rütmipillidel, aeglane ja kiire rütm. Rütmipillidel mängimine

- 3) Rütmi kaasamängimine.
- 4) Heli tekitamine pillidel. Eri pillidel mängitud tuttava muusikapala äratundmine, kasutatud pilli nimetamine.
- 5) Rahvapillidel mängitud palade kuulamine.
- 6) Eesti rahvamuusika.

4.Muusikalis-rütmiline liikumine.

- 1) Muusikapala tunnuste väljendamine liikumises.
- 2) Rütmikas õpitud tantsuelementide (kõnd-jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega, liikumine hanereas ja ringis nii üksi kui paarilisega) kasutamine õpetaja seatud tantsudes.
- 3) Liikumise tempo, rütmi ja suuna muutmine sõnalise märguande või muusika tajutava muutuse järgi.
- 4) Osalemine laulu- ja ringmängudes, õppemängudes.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab muusikapalade tunnuseid (kurb – rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi;
- 2) eristab õpitud laulu- ja tantsuviisi, marssi;
- 3) laulab õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt, muudab hääle tugevust;
- 4) kasutab erisuguseid rütmipille;
- 5) liigub vastavalt muusika tunnustele.

Õppesisu III arengutasemel:

1.Muusika kuulamine.

- 1) Muusikapalade kuulamine: soololaul, koorilaul; kõrge ja madal hääl.
- 2) Orkester, erinevad pillid, sümfooniline muusika.
- 3) Muusika seostamine elu ja loodusega. Loodushäältega seotud muusika kuulamine.
- 4) Muusikaetenduste külastamine.
- 5) Orel.

- 6) TV ja raadiost muusikasaadete jälgimine/kuulamine.
- 7) Teiste maade rahvamuusika.
- 8) Teiste maade levimuusika.
- 9) Klassikaline muusika.

2.Laulmine.

- 1) Eakohaste laulude (lemmiklaulud) laulmine.
- 2) Seltskonnalaulud: kooslaulmine, muusikalised mängud, pillisaated.
- 3) Esinemine kontserdil: oma ja teiste tegevuse kooskõlastamine.
- 4) Hääle tugevuse võimendamine (võimendustehnika, mikrofonid).
- 5) Hoidumine liiga valjust helist (muusika, müra) kui kahjustavast toimest kuulmisele.

3. Pillimäng.

- 1) Erinevast materjalist pillide kuulamine.
- 2) Kaasmängud rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele.
- 3) Osalemine ansamblimängus.

4.Muusikalis-rütmiline liikumine.

- 1) Kõnd, jooks, võimalikult täpne reageerimine muusika muutustele.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab soololaulu koorilaulust, kõrget ja madalat häält;
- 2) eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust;
- 3) osaleb koorilaulus, ansamblimängus;
- 4) eristab levi- ja klassikalist muusikat;
- 5) osaleb seltskonnatantsudes, laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel.

8. KEHALINE KASVATUS

Kehalise kasvatuse rõhuasetused

I arengutase

Kujundatakse õpilaste oskust kuulata, jälgida ja täita lihtsamaid korraldusi ning järgida elementaarseid korraharjumusi, õpetatakse last oma keha tunnetama, ruumis orienteeruma.

Harjutusi sooritatakse koostegEVuses ja matkides näidise ja lihtsa instruksiooni järgi. Õpilasi suunatakse muutma liigutuste rütmi ja tempot. Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine.

Kogu õppetöö tugineb mänguliste elementide kasutamisele. Õpilasi motiveeritakse tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega.

Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

II arengutase

Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma keha, selle asendit ja liigutusi. Toimub sobimatute liigutusstereotüüpide muutmine või asendamine. Tegeletakse eri kehaosade mootorika koordineerimisega. Tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte sooritab õpilane iseseisvalt, sh varieeruvates tingimustes.

Olulised on õpilase sotsiaalset arengut toetavad harjutused.

Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

III arengutase

III arengutasemel tõuseb harjutuste õppimisel ja sooritamisel õpilaste iseseisvus.

Kujundatakse oskust ja harjumust kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpilased hakkavad liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtudes. Olulised on sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

Õpilasi õpetatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust planeerima ja kontrollima (tegevuse kaasnev ja järgnev suunatud kommenteerimine, tuttava tegevuse planeerimine).

Tähelepanu pööratakse tahteomaduste (sihikindlus, julgus, visadus, püsivus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime jne) kujundamisele.

Tutvustatakse spordieetika nõudeid: aus võistlus, võistlusreeglitest kinnipidamine, vastase austamine jne.

Kehalise kasvatuse õpetamise põhimõtted

Kehalise kasvatuse eesmärk on toetada õpilase individuaalsest eripärast lähtuvalt tema füüsilist arengut.

Üldkehalisi harjutusi sooritades õpetatakse õpilasi tunnetama oma keha, arendatakse üldmootorikat, koordineerimist, jõudu, vastupidavust, kiirust ja osavust.

Kõiki harjutusi sooritatakse vastavalt lapse arengule imiteerimise, näidise või instruksiooni järgi, liigutuste rütmi ja tempo muutes. Jõukohaste harjutuste valik võimaldab õpetada õpilasi lõõgastuma ja liikumisest rõõmu tundma.

Kehalise kasvatuse tundides kujundatakse õpilaste eneseteeninduse ja sotsiaalseid oskusi pöörates tähelepanu õpilaste sportliku riietuse ning isikliku hügieeni nõuete võimalikult iseseisvale täitmisele.

Kehalise kasvatuse kaudu antakse teadmisi tervislikest eluviisidest, sh tervislikust toitumisest. Toimetuleku õppekava alusel õppivate laste füüsiline areng on väga ebahühtlane ja kehalist kasvatust saab tulemuslikult läbi viia ainult juhul, kui arvestatakse maksimaalselt õpilaste individuaalseid iseärasusi.

Õppesisu I arengutasemel:

Keha- ja ruumitunnetuse harjutused

- 1) Kiikumisharjutused.
- 2) Sõudmine istuvas asendis.
- 3) Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine, kehaosade puudutamine.
- 4) Roomamine käsi ja jalgu liigutades.
- 5) Põlvedel ja neljakäpakil liikumine.
- 6) Spordivahendite lükkamine ja vedamine
- 7) Takistustest üleronimine.
- 8) Lõdvestumine.

- 9) Ruumitaju arendavad harjutused: liikumine ravis, ringis.

Rühi- ja tasakaaluharjutused.

- 1) Kõnd tasapinnal orientiiride järgi.
- 2) Kõnd reljeefsel/erinevatest materjalidest rajal.
- 3) Erinevate kõnnakute matkimine kindlas rütmis.
- 4) Jooks rahulikus tempos.
- 5) Hüpped: sulghüpe, harki-kokku hüpe.
- 6) Kükitamise, kägarasend ja selles kiikumine.
- 7) Varbseinal ronimine.
- 8) Harjutused palliga: palli hoidmine, kandmine, veeretamine, viskamine kahe käega.
- 9) Sirutus – ja lõdvestusharjutused.

Vastupidavusharjutused.

- 1) Kõnd treppidest üles ja alla.
- 2) Matkad kooli lähiümbrusesse.
- 3) Erineva pikkusega jooksuharjutused.
- 4) Ronimine ja liulaskmine mänguväljakul.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Õpetaja tegevuse matkimine.
- 2) Tähelepanu- ja matkimismängud.
- 3) Kullimängud.
- 4) Laulumängud.
- 5) Orienteerumismängud ruumis.
- 6) Iseseisev riietumine. Spordirõivad.
- 7) Tutvumine hügieeninõuetega.

Talisport.

- 1) Kelgutamine: laskumine nõlvakust, kelgu vedamine (tühi kelk, istuva kaaslasega).

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid harjutusi (vajaduse korral abiga);
- 2) sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksharjutusi, suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot;
- 3) suudab joosta võimetekohases tempos jõukohast distantsi, suudab järjest käia jõukohast distantsi;
- 4) ronib varbseinal, kõnnib võimlemispingil;
- 5) veeretab ja viskab palli;
- 6) osaleb lihtsates mängudes;
- 7) laskub kelgul nõlvakust, veab kelgul kaaslast;
- 8) riietub iseseisvalt spordiriietesse, täidab suunamisel hügieeninõudeid.

Õppesisu II arengutasemel

Keha- ja ruumitunnetuse harjutused.

- 1) Enda veeretamine.
- 2) Venitus – ja lõdvestusharjutused.
- 3) Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega, väljaku piiridega arvestamine.

Rühi- ja tasakaaluharjutused.

- 1) Kõnd võimlemispingil.
- 2) Põlve-ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd.
- 3) Kombineeritud harjutused kõnni-ja jooksusammudega.
- 4) Jooks rahulikus tempos.
- 5) Sügavushüpe.
- 6) Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hoota kaugushüpe, hüpped batuudil.
- 7) Rippumisharjutused varbseinal.
- 8) Harjutused palliga: pallivisked ühe käega, pörgatamine kahe käega, palli löömine ja vedamine jalaga, palli ja teiste viskevahendite märkiviskamine, palli püüdmine.

- 9) Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüpits.
- 10) Sirutus – ja lõdvestusharjutused.

Vastupidavusharjutused.

- 1) Kõnd treppidest üles ja alla.
- 2) Kõnd erinevatel maastikel.
- 3) Matkad kooli lähiümbrusesse.
- 4) Erineva pikkusega jooksuharjutused.
- 5) Teatejooks.
- 6) Jooks kallakust üles.
- 7) Võimlemisvahendite tõstmine ja kandmine.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Liikumismängud, tagaajamismängud.
- 2) Viske – ja veeretamismängud.
- 3) Orienteerumismängud kooli hoovis.
- 4) Spordivõistlused.
- 5) Spordirõivastuse valik, riietumine.

Talisport.

- 1) Kelgutamine: kelgu lükkamine, kelgu märke vedamine, kelgu pidurdamine.
- 2) Liikumine talvisel lauskmaal

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab tuttavaid võimlemisharjutusi. Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi;
- 2) suudab kõndida erinevatel maastikel, treppidest üles-alla, osaleb teatejooksus;
- 3) sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;
- 4) viskab ja põrgatab palli, hüppab hoota kaugust;
- 5) osaleb erinevates võistlusmängudes;

- 6) liigub lauskmaal;
- 7) tegeleb võimetekohaselt talvespordiga;
- 8) riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale (sise-, välistingimused).

Õppesisu III arengutasemel

Keha- ja ruumitunnetuse harjutused.

- 1) Paaris – ja rühmaharjutused.
- 2) Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja finišijoonega ning väljaku piiridega arvestamine, hooga kaugushüpe, pallivise.

Rühi- ja tasakaaluharjutused.

- 1) Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksusammul.
- 2) Põlve-ja sääretõstejooks.
- 3) Jooks suuna muutmisega.
- 4) Hüpped üle takistuste, hüplemine hüpitsaga.
- 5) Hoota kaugushüpe kahel jalal maandumisega. Hooga kaugushüpe.
- 6) Ronimine kaldpingil.
- 7) Kombineeritud võimlemisharjutused, venitusharjutused.
- 8) Jõuharjutused varbseinal.
- 9) Harjutused palliga: palli löömine kaaslasele, palli veeremise peatamine jalaga, väikese palli viskamine kaugusesse.
- 10) Harjutused erinevate vahenditega: lint, rõngas, pallid, hüpits.
- 11) Sirutus – ja lõdvestusharjutused.

Vastupidavusharjutused.

- 1) Jooks/kõnd vahelduval maastikul erinevatel aastaegadel.
- 2) Erineva pikkusega jooksuharjutused..

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Pimesikumängud.

- 2) Võistlusmängud: lihtsustatud reeglitega rahvastepall, jalgpall.
- 3) Matkad kooli lähiümbrusesse.
- 4) Spordivõistlused.
- 5) Tervisliku eluviisi põhimõtted.

Talisport.

- 1) Kelgutamine: kelgu juhtimine, koos kaaslasega kelgul nõlvakust laskumine.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab harjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;
- 2) sooritab liigutuste ahelat mälu kujutlustele toetudes;
- 3) suudab kõndida/joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal;
- 4) osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel;
- 5) sooritab lihtsamaid kombineeritud harjutusi erinevate vahenditega;
- 6) viskab palli, hüppab hooga kaugust;
- 7) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest;
- 8) laskub laugest nõlvast;
- 9) osaleb talispordivõistlustel;
- 10) teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.

9. RÜTMIKA

Rütmika rõhuasetused

I arengutase

Arendatakse õpilaste kuulamis-, jälgimis-, matkimis-, mõistmis- ja lihtsamate korralduste täitmise oskusi.

Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi.

Õpilasi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju. Rütmitunde arendamine põhineb individuaalse liikumise/liigutuste rütmi kohandama õppimisel etteantud rütmile (muusika, saatelugemine vms).

Harjutusi õpitakse matkides, eeskuju järgi, abiga.

II arengutase

Pööratakse eelnevaga võrreldes suuremat tähelepanu ruumitaju arendamisele ja oma kehaasendi kontrollimisele. Õpitakse erisuunalisi liigutusi ja eri kehaosade mootorika koordineerimist.

Mängude ja tantsude kaudu saadakse praktilisi sotsialiseerumise oskusi.

Arendatakse õpilaste loovust.

III arengutase

Õpitakse tantsima lihtsamaid seltskonnatantse ja pidudel rollikohaselt käituma. Liikumiskavade õppimisel arvestatakse õpilaste muusikaeelistustega.

Rütmika õpetamise põhimõtted

Rütmika õpetamise eesmärgiks toimetulekuõppes on arendada iga lapse individuaalsetest eeldustest lähtuvalt rühti, tasakaalu, koordinatsiooni, liikuvust, ruumi- ja rütmitaju.

Rütmikatundides kasutatakse kehatunnetuse-, kontakti- ja kommunikatsiooniharjutusi, mängu ning tantse, mille abil saab arendada nii õpilaste füüsilisi võimeid kui psüühikat, kinnistada verbaalse kui ka mitteverbaalse suhtlemise oskusi.

Tähelepanu pööratakse liikumise rütmile, tempole ja täpsusele ning liigutuste lõpetatusele.

Rütmika õpetamine on tihedalt lõimunud teiste ainete õpetamisega.

Rütmikatunnid toetuvad pedagoogilisele muusikateraapiale ning kehalise kasvatus tundides õpitule.

Rütmikatundides ühendatakse kehalise kasvatus tundidest tuttavad harjutused muusika ja rütmiga.

Rütmitunde aluseks on motoorsus, so lihase liigutustele tugineva korrapärase liikumise tunnetamine.

Muusika rütmiline külg organiseerib psüühikat, liigutused muusika saatel ja rütmiline liikumine aktiveerib kõiki psüühilisi protsesse, aitab kaasa õpilaste enesetunnetuse kujunemisele, tõstab meeoleolu.

Tundides mängitakse muusikaõpetuses õpitud laulu- ja ringmänge, rütmipille.

Rütmikatundides kujundatakse õpilastel verbaalseid ja mitteverbaalseid suhtlemisoskusi. Selleks kasutatakse teiste ainete tundides ja vaba aja tegevustes õpitud salme, rütmilisi luuletusi.

Rütmikatundides õpitakse tantse ja mängu.

Võimalusel viiakse rütmikatunnid läbi elava muusika saatel.

Õppesisu I arengutasemel:

Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.

- 1) Kiikumisharjutused.
- 2) Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine.
- 3) Roomamine.
- 4) Põlvedel ja neljakäpukil käimine.
- 5) Lükkamine ja vedamine.
- 6) Lõdvestumine.

Koordinatsiooniharjutused.

- 1) Erinevad liikumisviisid: kõnd, jooks, hüplemine.
- 2) Erineva rütmi ja tempoga liikumine.
- 3) Liikumine ringis.
- 4) Marssimine; tantsuelemendid.

Rühi-ja tasakaaluharjutused.

- 1) Igapäevased tegevused.
- 2) Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks.
- 3) Rütmilised harjutused käte ja õlgadega.
- 4) Ülakeha painutused.
- 5) Sirutus – ja lõdvestusharjutused.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Harjutused peegli ees.
- 2) Õpetaja tegevuse matkimine.
- 3) Lindude ja loomade kõnnaku ja tegevuste matkimine.
- 4) Lihtsamad tantsud.

- 5) Kullimängud.
- 6) Laulumängud.
- 7) Harjutused rätikute ja lintidega.

Lõdvestusharjutused.

Rahustava muusika ja puudutuselementide saatel õpitakse lõõgastuma ja tunni pinget maandama.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne / alternatiivsete vahenditega) järgi;
- 2) liigub erineva rütmiga muusika saatel;
- 3) tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat;
- 4) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel.

Õppesisu II arengutasemel

Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.

- 1) Kontaktliikumise harjutused, harjutused rütmi ja liisusalmide saatel.
- 2) Liikumise kiirendamine ja aeglustamine; liikumissuuna muutmine.
- 3) Liikumismängud.

Koordinatsiooniharjutused.

- 1) Kõnd päkkadel ja kandadel, takistuste ületamine, tagurpidi kõnd.
- 2) Käte ja jalgade samaaegsed harjutused.
- 3) Hüppeharjutused paigal, jalad koos, harki-kokku hüpped, hüpped üle esemete, hüpped batuudil.
- 4) Külgsamm, galopp.
- 5) Harjutused väikeste pallidega.
- 6) Koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel.

Rühi-ja tasakaaluharjutused.

- 1) Kõnd võimlemispingil.

- 2) Põlve-ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd.
- 3) Kombineeritud harjutused kõnni-ja jooksusammudega.
- 4) Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hüpped batuudil.
- 5) Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüpits.
- 6) Sirutus – ja lõdvestusharjutused.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Harjutused paaris ja rühmas.
- 2) Liikumine rivis, kolonnis.
- 3) Ringmängud.
- 4) Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega.
- 5) Rahvatantsud.

Lõdvestusharjutused.

Rahustava muusika saatel lõõgastumine.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teab oma kohta rivis ja suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel;
- 2) sooritab õpitud harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos;
- 3) liigub kooskõlas muusikaga;
- 4) tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida;
- 5) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooli üritustel.

Õppesisu III arengutasemel:

Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks.

- 1) Rütmiimprovisatsioonid.
- 2) Tantsusammude valik muusika järgi.

Koordinatsiooniharjutused.

- 1) Hüppeharjutused paigal ja liikumisel.

- 2) Külgsamm, galopp, juurdevõtusamm.
- 3) Rütmisalmide lugemine koos rütmiliste liigutustega: plaksutamine, patsutamine, trampimine.
- 4) Harjutused väikeste pallidega, kurikatega, lindiga.
- 5) Koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel.

Rühi-ja tasakaaluharjutused.

- 1) Ronimine kaldpingil.
- 2) Kombineeritud rütmilised harjutused erinevate vahenditega.
- 3) Hüpped üle takistuste, hüplemine hübitsaga.
- 4) Kombineeritud võimlemisharjutused, venitusharjutused.

Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

- 1) Erinevad tantsujoonised.
- 2) Liikumiskavad.
- 3) Seltskonnatantsud, ringmängud.

Lõdvestusharjutused.

Lõõgastava muusika valik, pingete maandamine.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) matkib õpitud tantsusamme, lihtsamaid tantsujooniseid;
- 2) improviseerib tantsu muusika järgi;
- 3) tantsib lihtsamaid seltskonnatantse, oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada;
- 4) esitab õpitud liikumiskava, tantsu, esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel.

10. EESTI KEEL TEISE KEELENA

Eesti keele rõhuasetused

Eesti keele teise keelena õppimine algab suulise kursusega. Õpilane õpib kuulmise järgi eristama eesti keelt teistest keeltest, tunnetab artikulatsioonibaasi (keele rõhulisrütmilist struktuuri e vältet), matkib kuulnud häälikuid, häälikuühendeid, sõnu ja lühikesi lauseid. Hääldusharjutusteks kasutatakse eesti

pärisnimesid, kohanimed, salme jt eakohaseid tekste. Õpilane suhtleb lihtsates suhtlusolukordades (keelemängud, laulumängud, lühidialoogid).

Kursuse raames kujundatakse õpilase oskust eestikeelset kõnet kuulama, ise kõnelema, lugema* ja kirjutama*. Õpitakse kuulama, jälgima, korraldusi mõistma ja täitma, tuttavas dialoogis osalema. Tähelepanu keskpunktis on kuulamine ja rääkimine. Kõnelemisoskuse arendamiseks õpetatakse õpilasi kasutama kompensatoorseid strateegiaid: üleküsimine, uuesti alustamine, mitteverbaalsed väljendusvahendid (miimika, žestid, imiteerimine). Suhtlemises õpitakse vastavalt situatsioonile kasutama väit-, küsi- ja käsklauseid õpitud mallide ulatuses. Õpitakse moodustama lauseid tegevuste, piltide ja skeemide abil, kasutama viisakusväljendeid, vastama dialoogi repliigile, alustama lihtsamat dialoogi oma tarvete rahuldamiseks.

Õppesisu

Mina

Nimi, vanus, sugu, aadress.

Pere

Perekond: pereliikmed. Sugulased.

Kool

Koolitarbed. Meie/minu klass. Minu/meie kool. Minu sõber. Saame tuttavaks! Sünnipäev. Palju õnne sünnipäevaks!

Viisakad väljendid: tervitamine, hüvastijätt, tänamine, palumine jt.

Kodu

Maja, tuba, mööbel. Aadress.

Liiklus

Liiklusvahendid: auto, buss, rong, lennuk. Valgusfoor. Kuidas sa kooli tuled?

Arvud

Põhiarvud 1-10

Kaupluses. Kui palju? =Mitu?

Nädal

Nädalapäevad. Mis päev on täna?

Värvid

Põhivärvid.

Mis värvi? Joonista!

Toiduained

Piima-, liha- ja jahutooded.

Kehaosad

Kehaosad. Mis sul valutab?

Loomad

Kodu- ja metsloomad (linnud).

Suur- väike.

Aastaajad

Sügis. Talv. Kevad. Suvi

Aastaaegade tunnused.

Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused

Keele,- laulu- ja rollimängud.

Keeleteadmised

Hääldus: eestikeelsete sõnade hääldamine.

Asesõna: isikulised asesõnad, näitavad (see, need), küsivad asesõnad (Kes? Mis? Missugune?)

Käändsõna: kasutus ainsuses ja mitmuses.

Määrsõna: kohta (siin, seal) ja hulka (palju, vähe) näitavad määrsõnad.

Lauseõpetus: jaatav ja eitav lihtlause.

Õigekiri: tähestik. Kirjatähed.

Taotletavad õpitulemused 3. arengutaseme lõpuks:

Kirjeldab lühidalt iseennast.

Osaleb dialoogis elementaarse tel isiklikel teemadel, kasutades õpitud sõnavara ja lausemalle.

Teab pereliikmeid. Osaleb dialoogis kasutades õpitud sõnavara ja lausemalle.

Osaleb dialoogis.

Oskab õnne soovida.

Kasutab viisakussõnu.

Kasutab suhtluses õpitud sõnu, väljendeid ja lihtsaid lauseid oma elementaarsete vajaduste väljendamiseks.

Loendab 1-10

Osaleb dialoogis õpitud sõnavara ja lausemallide piires.

Teab nädalapäevi. Vastab lihtsatele küsimustele õpitu ulatuses.

Saab aru lihtsate sõnumite ja juhendite tähendusest.

Tunneb põhivärve.

Kasutab sõnavara, mis on vajalik elus toimetulekuks.

Saab aru lihtsatest küsimustest ja igapäevaelus vajalikest juhenditest, hoiatustest.

Teab kodu- ja metsloomi/linde.

Eristab suur- väike.

Teab aastaegade tunnuseid (abiga).

Tunneb tähtpäevi ja tähtpäevade traditsioone.

Õpib luuletusi/salme pähe.

Osaleb keele,- rolli- ja laulumängudes.

Omandab eesti keele häälduse, intonatsiooni ja rütmi.

Tunneb eesti tähestikku.*

* Aine õpetamisel lähtutakse õpilase hariduslikest erivajadustest, arvestatakse individuaalseid võimeid.